

REDACTIA

Deák Ferencz-utca nrul 20

ABONAMENTUL

Pe un an .. .. . 24 cor.
Pe jumătate an .. 12 ..
Pe 1 lună .. .. . 2 ..N-rii de Duminică pe an 4
coroane.Pentru România și America
10 coroane.Pentru România și străinătate
bani de zi pe an 40 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Deák Ferencz-utca nrul 20.

INSERTIUNILE

de un sir garmond: prima
dată 14 bani; a doua dată
12 bani; a treia dată 8 bani
de fiecare publicațiune.Manuscripte nu se
înapoiază.

Telefon oraș și comitat 502.

Magnații și naționalitățile.

(R.) Era firesc ca așa să se întâmple: Casa Magnaților să-și spună și ea cuvântul în chestia naționalităților! În era zisă »națională,« ar fi lipsit dela datoria lor »patriotică,« dacă magnații n'ar fi ridicat și ei cuvântul împotriva »dușmanului din lăuntru« (cei din afară sunt dați gata de mult): naționalitățile.

Văzurăm deci la 9 c. pe ungurul neaș (?). Haller Károly (acum îi auzim întâiaoară pomenindu-i-se numele) atrăgând atențiunea magnaților asupra legii de naționalități, care nu-i bine făcută, ci ar trebui schimbate unele dispozițiuni ale ei (ba încă multe!). Iată ce a zis:

»Articolul XLIV al legii despre egala îndreptățire a naționalităților dela 1868 a comis greșala că parochiilor le-a dat dreptul să fixeze ele limba de propunere a școlilor ce întrețin, ș'anume după cum le place, va să zică fără vre-o constrângere... Că asta este o știrbire a autorității ideii de stat, se vede și d'acolo, că numai în părțile ardelenene, va să zică în a șasa parte a teritoriului Ungariei, sunt zece școli secundare cari n'au limba de propunere maghiară: Sibiiul, Brașovul, Șigișoara, Mediașul, Bistrița, Reghinul și Orăștie figurează cu limba de propunere germană, Brașovul, Năsăudul și Blajul cu limba de propunere română ș'acum e să se înființeze la Brad o a patra școală secundară ca limba de propunere română, unde nici măcar atâta nu se cere ca profesorul de limba maghiară să știe bine ungurește«.

Dupăce povestește cum lucrul acesta face cu neputință ca »fiii aceleși bune mame« să se înțeleagă (măria sa magnatul se prăpădește de dragul românilor dela munte și ar dori ca aceștia să-i învețe limba), adaugă: »Marea noastră îngăduință și liberalismul larg din cale afară, trebuie s'o spunem lămurit: în vremurile din urmă le-a făcut pe naționalități să încerce a se valoră până la temeritate«.

Nu intenționăm să polemizăm cu magnatul speriat că șaii au seapte școli secundare, iar românii (de 15 ori atâția!) au și ei patru (căci la Brad nu înființăm, ci — complectăm liceul român!), ci relevăm numai un lucru: În Casa Magnaților se debitează palavre, par'că ar fi și ea o strânsură de Zoltani! Ne acuză pe noi pentru că profesorii de limba maghiară, ieșiți din facultate maghiară, n'ar fi știind bine ungurește!

La urmă spune că în presa naționalităților »s'a spus pe față că în curând ei vor fi domni«, iar la asta »agitatorii fără suflet îi îndeamnă în numele unui loc foarte înalt«... Țarul Rusiei, regele Carol, Viena, — iată locurile înalte la cari se gândesc șoviniștii când ne acuză de — iredentism!

Tragic nu luăm lucrurile. Ilustrul necunoscut Haller nu poate să strice nimic bunului nostru nume. E chestie însă, că nici în Casa Magnaților, ba mai ales acolo, nu-i permis să se arunce asupra noastră invective fără ca acestea să fie reduse la adevărata lor valoare. Marele prelat Ino-

cenție cât nu ostenise până să poată intra în camera de sus a Transilvaniei, pentru ca să apere acolo drepturile poporului. Azi avem șapte prelați, în puțină să ne apere, iar vremurile nu sunt nici ele mai bune, ci din contră: acțiunea de desnaționalizare a noastră se urmează pe scară mai întinsă și cu mijloace mai multe ca înainte cu două secole.

Ar fi dar a lipsi dela o datorie sfântă, dacă dintre prelații celor două biserici române nu s'ar afla nici unul care să-și ia curajul și să respingă în Camera Magnaților acuzele nefondate și infame zise la adresa noastră... Dacă nu li-se spune cel puțin la prilejuri binevenite, că legea dela 1868 conține *minimul stăruințelor noastre culturale*, că avem dreptul nu numai să întreținem școli secundare cu limba de propunere a noastră, ci e dator *statul să ne ridice astfel de școli*, iar nu să ne tragă pe sfoară ca la Caransebeș, — apoi într'adevăr: ungurimea e îndreptățită să creadă, că numai »agitatorii« stăruie pentru cultura națională, mitropolii și episcopii, precum și poporul, sunt încântați de teoriile neghioabe ale lui Haller.

Noi așa credem, că înalții nostri prelați de aceea au cuvânt în Casa Magnaților, să vorbească acolo în numele și după dorința poporului. Acțiunea lor în acel înalt corp legislativ ar trebui să meargă paralel cu lupta din dietă a deputaților nostri, căci și unii și alții sunt *aleșii poporului*.

De treizeci de ani nu s'a purtat în dietă luptă națională mai intensivă, mai caldă și mai inteligentă, de cum se poartă acum.

FOIȚĂ ORIGINALĂ A »TRIBUNEI«.

Napoleon și Josefina.

(Scrisori).

(Cătră Josefina).

Mă deștept și sunt pătruns de tine! Chipul tău nu mă lasă să mă odihnesc. Dragă, unica mea Josefina, ce influință particulară ai dta asupra inimei mele! Dacă văd că ești năcăjită, că ești tristă sau neliniștită, atunci și sufletul meu e cuprins de durere și prietenul dtae n'are odihnă. Dar tot așa sunt, când te lași cuprinsă de acel sentiment profund, care mă ține în puterea dtae când pe buzele, pe inima dtae simt focul care mă consumă și pe mine. Azi noapte am observat, că chipul dtae nu e fidel. La amiază voi pleca; peste trei ore voi fi la tine. Până atunci, mio dulce amor, primește mii de sărutări din parte-mi; dar tu să nu-mi dai nici una, căci îmi arde sufletul.

(La două zile după cununie în 1796.)

Fiecare moment mă duce tot mai departe de tine, cu fiecare moment îmi scad puterile de a putea suporta despărțirea. Mereu mă gândesc la tine, tu ființă adorată! Îmi torturez imaginația ca să pot găci ce faci tu.

Dacă te văd tristă, mi se rupe inima și durerea mi se mărește. Dacă te văd veselă în cercul prietenilor tăi, te acuz, că deja după trei zile ai putut învinge durerile despărțirii; în asemenea momente îmi apar ușuratică, nesimțitoare.

Cu totul altfel stă chestia dacă mi închipui că ești bolnavă sau tristă, căci e îngrozitoare pentru mine graba, cu care trebuie să plec de

lângă tine. Numai siguranța probabilă că nu ți se va întâmpla nimic, mă poate mângâia. Ceriul care m'a păzit în toate primejdiile, să te aibă în grija lui și mai bine să mă părăsească pe mine! Iubita mea unică, nu fii peste măsură veselă, fii mai bine îngândurată. Scrie-mi îngerul meu dulce și cât se poate mai detaliat, întindeți gura la miile de sărutări ale celui mai ferbinte, mai adevărat amor.

(Dintr'o altă scrisoare).

Unica mea Josefina! Departe de tine nu e bucurie, departe de tine e pustie lumea în care stau singur. Când mă turmentă încercătura chestiilor, când mă tem de sfârșit, când am oroare de oameni și mi-ar plăcea să-mi blastem viața, atunci îmi pun mâna pe inimă, simt că-mi bate, găsesc portretul tău și îl privesc, îl primesc...

(Din Fortona, Iunie 1796).

Cu ce fel de putere magică mi-ai ocupat toate facultățile și ai concentrat în tine întreaga mea existență? A trăi pentru Josefina, aceasta e devisa mea. Totul ce fac, fac numai pentru tine. Ne despart deja munți, râuri, țări și câtă vreme va mai trece, până când vei ceți aceste șire, în cari se reflectează imaginea palidă a inimei mele agitate în care domnești tu.

(Tot de-acolo).

Vino de grabă, altfel mă înbolnăvesc. Obosele și absența ta, e prea mult deodată! Vii, nu-i așa? Te vei odihni la inima mea, în brațele mele? Vino, vino! Ia-ți aripi!

(Tortona, 15 Iunie 1796).

Totdeauna am avut noroc, fatalitatea nu s'a revoltat niciodată contra voinței mele, dar acum

m'a atins tocmai acolo unde mă doare; n'am poftă de mâncare, sufer de insomnie, nu-mi mai face bucurie gloria. Numai pe tine te am, alt nimic nu mă interesează, nu există alt nimic pentru mine! Țin la onoare, fiindcă ții tu la ea, țin la glorie fiindcă-ți place ție. Ași jertfi totul numai să mă pot odihni la picioarele tale. Spune-mi, îngerul meu, că ești convinsă despre amorul meu care e mai presus de orice. Știi că fiecare moment al vieții mele este al teu, și că nu mă gândesc la altă femeie, că n'ochii mei nu există altă femeie, pe care ași putea-o asemăna cu tine în frumusețe și spirit, spune-mi că ești convinsă despre aceasta. Internul meu nu are nici o celulă în care n'ai putea tu pătrunde; n'am nici un gând, care nu ți-ar fi închinat ție.

(Marmirola, 17 Iulie 1796).

Grațiile Josefinei mele fără pereche, aprind în inima mea flăcări nestinse. O, de-ași putea petrece lângă tine toate momentele mele libere de griji și de lucru; de n'ași avea alt lucru decât să te iubesc pe tine, și alt gând, decât fericirea să ți pot spune amorul meu și să te conving despre el.

(Brescia, 3 August 1796).

Noaptea sunt așa de lungi și zilele așa de uniforme. Mă lași singur cu gândurile mele, cu lucrul meu, cu oamenii și cu planurile lor mari — nu am nici un rând dela tine, pe care l'ași putea strânge la inima mea! Gândește-te la mine, trăește cu mine, fi în gândurile tale tot cu mine și crede-mi, numai o lovitură îl poate ajunge pe prietenul tău iubit, aceea dacă Josefina a lui nu l-ar mai iubi.

Mii de sărutări dulci, gingașe... deosebite.

Lupta aceasta, spriginită și de înalta autoritate a prelaților români, ar câștiga enorm în importanță și urmări. S'ar înfățișa astfel o luptă complexă, istorică, în care toți factorii vieții noastre naționale se expun pentru adevăr și dreptate, s'ar manifesta o solidaritate care pe cât de mult ne-ar întări în jos, pe atât n'ar rămânea fără efect în — sus!

Ne place a crede, că înalții noștri prelați, conștienți de rolul ce-l au și de însemnătatea vremurilor ce străbatem, nu vor scăpa prilejul fără să manifeste grija ce o au pentru *cultura noastră națională*. Vor respinge de asemeni și acuzele ce magnatul Haller aruncă asupra poporului român, arătând astfel cât de mult *suntem una*, dela vlădică până la opincă!

Ungaria liberală. Sub acest titlu »Grossösterreich« în numărul său de astăzi atacă curtea cu juri din Cluj pentru »neomenosul și ilegalul« verdict adus împotriva lui V. E. Moldovan, »18 luni închisoare« — se miră ziarul vienez — »pentru câte-va nevinovate șire, care au displicut sistemului nervos patologic al *Betyár-ilor*«. Asta se cheamă în *Ungaria liberală a secolului al 20-lea* libertatea presei, Ungaria liberalismului unguresc laudat în toate tonurile, într'o țară dăruită unei bande de vandali cari strigă cu atât mai tare, cu cât e vorba de noi drepturi ungurești de libertate. Continuă apoi arătând isprăvile gendarmeriei ungurești dela intrarea noastră în activitate (2 ani) gendarmerie care și-a făcut nu mai puțin decât 16 victime, dintre alegători împușcați ca nește câni turbați.

Arată apoi procesele intentate — pentru aceleași motive de *agitație antipatriotică* — deputaților naționaliști, lupta înverșunată pentru nimicirea mandatelor sub fel de fel de suspiciuni inventate, continuele procese de presă îndreptate gazetăriei românești.

Vorbind de apropiată alegere din Bocșa — un cerc curat românesc — numitul ziar atacă modul de presiune al *europenului* Andrassy — care a inundat cercul cu nu mai puțin decât 800 (opt sute) de gendarmi. Dar în presa evreiască, nu se tipărește nici un cuvânt despre aceste manopere. Să tace morțiș. Numai așa să poate susține *domnia șovinistilor în Ungaria și în Austria*.

Roza Wallerstein a făcut în această țară, mai mult decât ar fi visat un bărbat de stat austriac.

*

(Verona, 17 Septembrie 1796).

... Dumnezeu cu tine draga mea! Intr'una din cele mai apropiate nopți și se va deschide ușa cu sgomot, par'că ar smânci-o mâna unui om gelos și se va arunca în brațele tale.

(Verona, 13 Noembrie 1796).

... Iosefina păziți-vă: într'o bună noapte vă voi sparge ușa și voi fi la voi! Sper că nu peste mult te voi strânge în brate, voi să te acoper toată cu sărutările mele, ferbinți, născute sub ecuator. (Când Hortense zise cătră consulul Bonaparte, că dacă voește să imite pe Moncot ar putea s'o ridice la rangul de principe.)

Iosefina e mai mult ca o princesă, ea e soția mea și prin numele acesta ea are înțâetatea în fața lumii înaintea tuturor princeselor.

(Pozen, 3 Decembrie 1806).

Trebuie să te liniștești. Ești nevoită să mai aștepti câteva zile. Cu cât stă cineva mai sus, cu atât are mai puțină voință; depindem de evenimente, de împrejurări. Sper că peste câteva zile te voi putea chema, dar numai așa, dacă evenimentele îmi vor permite.

Voi femei frumoase, nu cunoașteți stările. Ce voi doriți, trebuie să se împlinească. Eu din contră sunt cel mai mare sclav; despotul meu e fară margini, despotul meu e natura lucrurilor.

(Varșovia, 8 Ianuarie 1806).

... Dute la Paris, aceasta e dorința mea. Eu sunt mai năcăjit ca tine. Nopțile lungi de iarnă le-ași fi petrecut mai bucuros cu tine, dar trebuie să mă supun împrejurărilor. Trad. de *Romonița*.

Geometrie electorală ungurească. Presa vieneză scrie că secretul ce zace asupra pregătirilor pentru sufragiul universal în Ungaria, începe a se desvălui.

Guvernul Kossuth — vrea să-și fie cuvântul dat regelui de a ceda drept egal de vot tuturor popoarelor de sub coroana sfetului Stefan, înainte însă de aceasta se va proceda la construcția cercurilor electorale. Se va face o *geometrie electorală*, care va documenta, că în Ungaria abia sunt douăsprezece cercuri electorale, cu majoritate nemaghiară.

Festivalul Ligei culturale.

— Corespondență particulară a «Tribunei.» —

În seara de 24 Ianuarie, — data Unirii Principatelor, — Liga culturală a avut, în palatul Ateneului român, un splendid festival, viu aplaudat de numărșii spectatori, — de publicul atât de indiferent altă-dată, — care însă acum nu mai dă nici un prilej de descurajare celor chemați să-l călăuzească, să-i întărească în suflet încrederea în puterile noastre proprii și, mai ales, nădejdea mântuitoare în vremea ce va să vie.

Sala Ateneului a fost mai mult decât plină.

Și nu știm spune: »*Poema română*« a maestrului compozitor *Enescu*, sau *Conferența dlui Delavrancea*, a avut darul să adune la un loc atâtea inimi românești.

Ne place să credem că și una și alta...

Sărbarea a fost deschisă de d-nul *Onciu*, prin câteva cuvinte frumoase și bine legate, care i-au adus aprobarea tuturor, prin aplauze prelungite.

Cuvântarea dlui Onciu.

Sunt șaisprezece ani, de când s'a întemeiat »Liga culturală«, cu scopul bine hotărît de a susținea și a lupta pentru unitatea culturală a românilor de pretutindeni, pentru înfrățirea sufletească a tuturor, celor despărțiți și împrăștiați de puzderia străinilor, aduși de vânturi și de viforul unor vremi rele, în câte-și patru unghiuri ale pământului, care odată era *al lor* și numai al lor.

Acesta e scopul înălțător, pentru care s'a întemeiat Liga.

Dar politicianismul dela noi care, din păcate, pare că e menit să stingherească ori-ce muncă rodnică pentru binele obștesc, dar împovăritoare pentru cei ce nu pot descoperi în ea nici un izvor de pricopsire individuală, — politicianismul a făcut să devieze din calea ei, pornirea nobilă, care a plecat de acolo, de unde speranța e mai curată: din sinul tinerimei universitare.

Și Liga a pierdut încrederea publicului, odată

cu optimismul și dreapta credință a celor ce o conduceau. Astăzi, ea e alcătuită din zece secțiuni, cu vre-o nouă sute de membrii, peste tot. Și abia acum, după șasesprezece ani, Corpurile legiuitoare au recunoscut-o ca persoană morală. Dar odată cu această recunoaștere, Liga, întărită și întinerită, va intra într'o nouă fază de activitate spornică, urmărind cu tot dinadinsul menirea sa, care trebuie să fie și a celor ce vor veni după noi: »unitatea culturală a românilor de pretutindenea«.

Conferența dlui Delavrancea.

Grigorescu, — pictorul poet — este unul dintre cei mai mari artiști ai noștri. Un artist mare va fi aproape întotdeauna expresiunea cristalizată a geniului adânc și ascuns al poporului din care a ieșit. În opera sa să va oglindi firea și sufletul poporului său.

Până acum, la noi, numai Eminescu și Grigorescu înfățișează tipul desăvârșit de artist, așa cum dorim, să ne dea Dumnezeu cât de mulți.

Grigorescu, prin peisajile sale, ne-a arătat cât de original și de mare artist poate fi cineva căutând izvor de inspirație bogată, numai în tezaurul sufletesc al poporului.

Acolo găsim în figuri simple și cuvinte puține, tablouri după natură, care stau alături de minunatele peisajii ale pictorului nostru.

Firește, că literatura nu dispune de atâtea mijloace ca pictura, pentru tablouri: pictura ne înfățișează o priveliște oare-care, în *spiritu*, iar cuvintele nu ne-o pot arăta decât în timp. Un tablou așternut pe pânză, poate fi cuprins cu privirea, aproape tot *dintr'odată* și ne impresionează în *acelaș timp* sinteza părților sale, — pe câtă vreme literatura nu ne poate da acelaș tablou, decât în părți și clipe *successive* și pentru aceasta lucrează cu mai puțină putere asupra sufletului nostru.

Toți marii maestri ai cuvântului au înțeles greutatea aceasta și s'au ferit de descrierile lungi, găsind *alte* mijloace pentru zugrăvirea unei figuri sau priveliști.

Omer nu descrie nicăiri frumusețea Elenei. Dar, când știm că războiul troian s'a făcut nun iai pentru ea, și când citim că bătrânii troieni, mîi înniți și nedumeriți de atâtea vărsare de sânge, rîzând pe Elena, au exclamat (bătrânii!):

»Acum înțelegem pentru ce două popoare se războiesc de atâtea vreme!« — o, atunci ne-o închipuim și noi, cititorii, mai frumoasă decât *în* fi putut-o arăta cea mai măiestrită alcătuire de cuvinte.

În poezia noastră populară, acest mijloc de zugrăvire indirectă abundă peste tot. Ne închipuim foarte bine cât de frumoasă e o fată, care cum iese în drum

CORBEIU.

PARTEA II.

Narațiune de Ioan Slavici.

(Urmare).

VI. Cine poate.

El se uită la bilet și tresări.

»Zum Teuffel! — își zise printre dinți și-i aruncă o căutătură, în care era și neliniște, și năvederată neîncredere.

Bilete dela Mili mai primise el, și asta nu-l turbura: cum se făcea însă, că baroneasa stăruise și ea!

Doamna Fireanu se uită la cele două uși.

»Vai de mine, Domnule baron! — îi zise apoi în ton cu totul intim. — Nu cumva credeți, c'am fost în stare să fac abuz de bunăvoința domnișoarei Mili și să arăt baronesei biletul ori să-i vorbesc de el!? — Dar eu pe baronesă numai din întâmplare am întâlnit-o. Cauza mea e însă atât de bună și de dreaptă, încât baronesa, inimă nobilă, s'a muiat și ea«.

»Foarte bine, foarte bine! — întimpină baronul mai liniștit. — Nu e, la urma urmelor, nimic. — Un simplu capriciu«.

»Dar, — îl întrerupse ea, — noi oamenii nevoiași n'avem să vedem, nici s'auzim, nici mai ales să judecăm: ne folosim de împrejurări, ca să ne ajutăm«.

»Foarte cu minte! — grăi dl baron mulțumit«.

»Generositatea domnișoarei Mili e scăparea mea, căci fără de ea n'ași fi îndrăznit să mă apropiu de Ilustritatea Voastră, — urmă doamna Fireanu făcându-și acum complimentul cel mare.

— Dă-i apoi și dă-i, cum știa dânsa să le nșire toate din fir în păr și să le ticluiască cu meșteșug, ca să-l încredințeze, că toți sunt v inovați, dar că procesul trebuie să se sfârșească cât mai curând, că ea nu mai poate să aștepte cu nepoata ei, biata de orfană.

Deși ea sta-n picioare ca să-și poată desfășura mai bine toate mijloacele, baronul se așeză și-o asculta curățindu-și unghiile și zimbărid din când în când.

Pe el nu putea să-l prostească nimeni, căci el știa tot ceea ce se petrece'n comitatul lui.

Se vede însă, că și alții îi spuneau lucrurile tot ca doamna Fireanu, căci el știa foarte bine, că Corbeiu e un om foarte primejdios, care adună mereu fonduri secrete și profitând de mișcările ce se fac în timpul secerișului, a coborît o mulțime de Moși în valea Murășului și era să facă o mare răscoală, dacă vicișpanul, om vigilant, nu s'ar fi folosit de un oare-care Ghiurca pentruca să înăbușe mișcarea dela început, ba Tihamér, om deștept, a știut chiar să deie în notițele lui întregii afaceri o notă hazlie.

Așa steteau lucrurile, și de aceea baronul ascultă cu oare-care luare aminte, când doamna Fireanu îi spunea prăpăstii, dar zimbăid când ea scăpă în pripa vorbirii și câte-un adevăr.

»Și ce credeți, doamnă, că pot eu să fac pentru D-ta? — întreabă el în cele din urmă. — Trebuie să știți, că acel Corbeiu e un om foarte primejdios, care i-ar fi răsvrătit pe Moși, dacă nu am fi priveghiat noi. Câtă vreme sunt însă eu în fruntea comitatului n'are să se nântample nimic! Să fie foarte mulțumit, că nu-l urmărim cu toată asprimea cuvenită. El însă mai face reclamațiuni, mai ridică pretensiuni, ba cere, ca judecătorii să-i

Toată lumea o întreabă:
A cui ești puicuță dragă?

Și par'că le vedem, ruinele din balada »Meste-
rul Manole«, — negre, mari, fantastice, — când
ne povestește ciobanul:

Un zid părăsit
Și neisprăvit,
Câinii cum îl văd
La el se reped
Și latră-a pustiu
Și urlă-amorțiu...

Arătarea prin acțiune a unei impresii pe care
un tablou o face asupra sufletului unei ființe,
deșteptând în sufletul nostru aceeași senzație, ne
silește să vedem clar tabloul.

(Dar poezii anonimi, din adâncul poporului, n'au
învățat nicăiri acestea...)

Din aceste vedem că mișcarea, acțiunea, de
multe ori ține locul descrierilor, în literatură. (Și
așa se lămurește, pentru ce rimele poeziei noastre
populare, sunt alcătuite mai totdeauna din verbe).
Prin urmare nu faptul, că versurile descriptive
sunt mai greu de ținut minte, a făcut să avem
prea puține descrieri propriu-zise în literatura po-
pulară.

Alt mijloc de zugrăvire în cuvinte, e alegerea
și exprimarea numai a caracterului principal.

Și la jumătate cale,
La fântâna dintr'o vale. etc.

Par'că vedem unul din peisajile lui Grigo-
rescu, — o vale verde, întinsă, cu o dungă de
dealuri albastrii în fund, și o cumpănă de fântână
abia văzută, care ne povestește, că dincolo de ea,
e satul, viața...

Românul, mai mult decât ori-care popor, iu-
bește natura. Ea e azilul pașnic și primitor, care
vindecă sufletele oboșitorilor, învinșilor și chiar în-
vingătorilor din lupta vieții...

Românul a iubit totdeauna murmurul izvoare-
lor și freamătul codrului, — cu care e frate de
cruce, de când nevoile sau norocul îl aduceau în
umbra adâncă a desigurilor, ca să-și adăpostească
viața și belșugul muncii de urgență păgânilor, sau
să-l ia martor și părtaș la izbândă, când ademe-
neă dușmanul în curse istețe.

Iată de ce-i atâta »frunză verde« în cântecele
poporului. Această »frunză verde« pe care o în-
tâlnim numai în literatura anonimă a poporului
nostru, (italienii au une-ori »floare«) nu e o trebu-
ință de rimă (pentru că rima stăpânește prea puțin
grija cântăreților din popor) ci e forma expresivă
a celei mai curate și inconștiente iubiri de viață,
de primăvară, de verdeață și de codru...

vorbească 'n limba lui și refuză subscrierea pro-
ceselor verbale făcute în limba statului. Aseme-
nea lucruri nu se pot tolera. — S'au făcut vâr-
sări de sânge, i-s'a pus foc și-a avut pagube
mari, dar el e de vină: să fie mulțumit cu atât!

Doamna Fireanu își făcî de-a patra oară com-
plimentul cel mare.

»Dacă așa ziceți DVoastră, prea grațiosul meu
domn, nu poate să fie altfel, — grai dânsa; —
eu însă nici nu am venit să cer dreptatea, pe
care n'o am, precum se vede, ci milă caut, ocro-
tire, mâna de ajutor a celui puternic, care știe să
ierțe când e vorba să ridice pe cei slabi«.

Aceste erau vorbe, pe care le înțelegea baronul.
Da! așa se mai putea.

Ceva tot trebuia să facă pentru dânsa.
»Astfel n'ar fi îndrăznit nici domnișoara Mili
să vă supere, — adăogă ea.

El iar îi aruncă acea căutătură de neliniște.

»Două vorbe de recomandățiune pentru Mag-
nificența Sa Domnul președinte al Tribunalului,
— stăruie dânsa. — Nimic mai mult. — E destul
atât pentruca să grăbească procesul.«

Da! — atât putea baronul să facă fără ca să
mai stee pe gânduri. Dacă putea să scape cu
numai atât de gura ei, era lucru minunat.

El luă un bilet de vizită, ca să scrie pe el cele
câteva vorbe.

»Numele Dvoastră, doamnă? — o 'ntrebă.

Ea se apropie fără de sfială de masă.

»Irina, Fireanu, văduvă de concipist, — îi răs-
punse. — O, cât de mulțumită are să fie dom-
nișoara Mili!? Dar, — dacă Corbeiu n'ar mai
face reclamațiune, n'ar mai ridica pretensiuni și
ar subscrie procesele verbale — tot ar fi mai
bine să se suprima procesul.« (Va urma).

În cântecele sale, poporul dă viață întregii firi
înconjurătoare, făcând-o părtașă bucuriilor și su-
ferințelor lui.

Găsim exemple de o măreție fără seamăn, în
toată simplitatea lor. Amintiți-vă numai închi-
puita nuntă a ciobanului din »Miorița«.

... Soarele și luna
Mi-au ținut cununa,
Am avut nuntași
Brazi și păltași,
Preoți — codrii mari... etc.

Sau în balada »Mihu copilu«, când acesta urcă
o potecă în întunecimea codrilor adormiți

Din frunze pocnind,
Codrii vechi trezind

și cântă o doină atât de frumoasă în cât îl as-
cultă pădurile fermecate...

Dela această natură iubitoare și iubită, româ-
nul așteaptă și după moarte, o mângâiere de
mamă.

Câtă poezie și simțire pătrunzătoare e în ver-
surile următoare:

Te lasă, te lasă
Salcie pletoasă!
Când o bate vântul
Să atingi pământul
Să-mi săruți mormântul!...

Aceste versuri de o blândă și naivă melan-
colie, nu au putut fi întrecute nici de genialul
Musset, într-una din cele mai gustate poezii ale
sale, care începe astfel:

Mes chers amis, quand je mourrai
Plantez une saule au cimetière.
J'aime son feuillage éploré,
Sa clarté m'en est douce et chère
Et son ombre sera légère
A la terre, ou je dormirai...

Umbra sa va fi ușoară, — pământului în care
voi dormi — nu-i atât de mișcător ca: să-mi să-
ruți mormântul...

Dintre toți poezii nostri, Eminescu a fost pă-
truns mai mult și s'a folosit mai bine de felul
expresiunii sentimentului, de farmecul celei mai
plastice și mai duloase limbi, din poezia popu-
lară. Și aceasta se poate spune chiar despre poe-
ziile sale așa — zise culte.

De-asupra cripei negre a sfântului mormânt
Se scutură salcâmi de ploaie și devânt.,
e acelaș mormânt, ca în versurile populare, cu
»salcia pletoasă«, tot un copac blând și simțitor
tovarăș al singurătății noastre.

Pe lângă plopii fără soț
Adesea am trecut...

Ceice n'au simțit dintr'odată felul particular și
inesplicabil de simțire cuprinsă în aceste versuri,
sunt ispițiți să creadă că »fără soț«, nu-i decât...
o trebuință de rimă. Dar nu-i așa. E o legătură
tairică, de care poate că nu-și dă seama nici poe-
tul însuși, între sufletul său și acela al popo-
rului.

Ascultați:

Sus, pe muchea celor culmi,
La gropița cu cinci ulmi...

De ce cinci și nu patru? Fiindcă s'ar strică
măsura versului? Nu, — căci ar fi fost mai bine
»groapă« în loc de »gropiță« (dacă poetul ano-
nim, poporul, n'ar fi ținut la »cinci«) și versul ar
fi sunat așa:

La groapa cu patru ulmi...

Și Eminescu iubiă codrul — »dragu codru«
— cu aceeași iubire caldă, profundă, pe care o
găsim și în poezia poporului.

Moștenim dela părinții, moșii și strămoșii no-
stri români, un suflet în care e săpat adânc fe-
lul ior de a simți. Iată pentruce Eminescu, care
e întruparea cea mai complexă și desăvârșită a
acestei simțiri, ne impresionează și ne farmecă
atât de mult. Și iată pentruce îndrăznim să afir-
măm, că cei ce nu cunosc acest farmec, au un
suflet străin de poporul nostru, și un sânge străin
în vinele lor.

Să nu lăsăm în întuneric tezaurul poeziei po-
porale, să ne răcorim sufletele din izvorul ei cu-
rat, iar tinerii nostri să continue a apăra limba

scumpă, dar nu atât prin manifestații spontane și
precipitate, cât mai mult pătrunzându-i tainele și
frumusețile...

Și aplauze mult — prelungite, au încununat ro-
mâneasca însuflețire a cuvântării dlui Delavrancea.

Gh. Topârceanu.

Din străinătate.

Alegerile pentru Dumă. Petersburg,
11 Februarie. După știrile de până acum,
dintre 4532 bărbați de încredere de clasa
II s'au ales 1821 radicali, 1161 monarchiști,
719 moderați, 319 naționaliști, 314 fără
partid și 194 necunoscuți.

Jaurés despre programul socialist.
Lyon, 11 Februarie. Marele orator al Franței
și șef socialist, Jaurés, a ținut aseară o
vorbire despre programul socialist. Intre
altele a arătat că tendința socialistilor este
să se facă o organizare unitară pentru în-
treaga Europă. Despre împăratul Wilhelm
— care a vorbit cu focul unui ofițer de
cavalerie — crede că nu în contra Franței
îndeamnă pe naționaliști, ci pentru a în-
deplini programul, ce se referă la cele in-
terne.

Dar. Bancherul francez Osiris, care a încetat
din viață zilele trecute la Paris, a lăsat institutu-
lui Pasteur o sumă de 25 milioane de lei.

Partidul conservator englez trece printr'o
criză gravă, care peste puțin va duce la o ruptură
completă între partizanii lui Balfour și ai lui Joe
Chamberlain.

Protecționistii (partizani a lui J. Chamberlain)
nu mai voesc să mai supoarte tutela lui Balfour
și a amicilor săi (liber-schimbști ș. a.)

E sigur că J. Chamberlain, chiar dacă sănăta-
tea și bătrânețea îi vor mai permite să ia parte
la viața politică, nu va mai putea fi leaderul re-
formatorilor tarifului. Aceștia vor să formeze un
grup independent sub șefia lui Bonar Law, care
a făcut parte din ministerul Balfour și care e con-
siderat ca locotenentul cel mai credincios a lui
Joe Chamberlain.

E foarte îndoelnic că Balfour va putea re-
duce din nou lângă sine pe oile rătăcite. În ori
ce caz, tumultul merge crescând în lagărul con-
servator.

Reacțiunea în Bulgaria. Mișcarea opozițiunii
în micul principat balcanic complicată de grevi-
știi dela căile ferate și de revolta studențimii, la
care s'au asociat însuși profesorii universitari,
n'are numai caracterul unei lupte anti-guverna-
mentale, ci pare a fi mai mult o reacțiune, dat
fiind spiritul de întreprindere, curajul și cutezanța
poporului bulgar.

Partidele opozante în combinație cu social-de-
mocratii au alcătuit o opozițiune unită, care duce
lupte nu numai în contra guvernului, ci chiar
împotriva Suveranului, și nu putem prevedea nici
decum o reușită a acestora din urmă cu toate
întăririle parlamentare, cari și-le operează.

Un profesor maghiar despre România.

La finea unei trecute mai mulți specia-
liști și profesori ai școalelor comerciale su-
perioare din capitală, au scos o Enciclo-
pedie comercială, ce poartă numele de
»Cartea comerciantului maghiar« (»Magyar
kereskedő könyve«). Tomul prim a apărut,
iar celelalte 3 tomuri vor apărea din jumă-
tate în jumătate de an.

Publicul a primit cu simpatie cartea din care
causă presa deduce la progresul ce l'a fă-
cut Ungaria și îl va face pe terenul co-
mercial.

Profesorul Academiei comerciale, Eugen

Simonyi specialist în geografie înșiră și România între țările europene romanice. Înainte de a-mi face observările mele, las să urmeze articolul în traducere fidelă și anume:

»Intocmai ca și Belgia, nici România nu se chiar potrivește în grupul țărilor romanice, deși partea cea mai mare a locuitorilor ce să urcă la 6 milioane sunt români și numai 100,000 evrei și tot așa de mulți țigani,

Nu se potrivește în grupul acesta deoarece în urma poziției sale orientale, ceea-ce dovedește și religiunea greco-orientală a poporului, se apropie mai mult de țările balcanice și de Rusia. Luxul francez a proprietarilor avuți e în mare disonanță cu starea miseră a poporului. Deși pe toate terenele e mare progres, mulțimea poporului încă nici azi nu știe scrie și ceti și deși iobăgia s'a șters cu decenii mai înainte, starea materială a poporului și azi depinde dela proprietari mari.

»Porumbul e cel mai însemnat nutremânt al poporului și cel mai important product al țării, din care le ajunge destul și pentru esport. Alți articli mai însemnați și pentru esport sunt grâul, orzul, rapița și sămânța de in. De un secol încoace a devenit articol comercial universal petroleul român, pe care îl scot din ținutul căii ferate Brașov. București, în apropierea băilor de sare. Bucureștii cu stradele-i pompoase și cununa întăriturilor lui imitează Parisul, iar din suburbiile sale se vede. că nu de mult a început a se transforma din oraș oriental în oraș occidental.

»Cel mai însemnat drum al României e Dunărea. Comisia europeană-dunăreană internațională a regulat și ține în ordine delta dela Sulina, ca astfel și năile mari de pe Ocean să poată străbate pe Dunăre. Porturile principale de pe Dunăre sunt Brăila și Galați.

»Nu de mult români au edificat un pod admirabil peste Dunăre, ca astfel să își întindă rețeaua căilor ferate până la portul de mare, până la *Constanța*. Acest port e însemnat pentru ei întâi, fiindcă iarna nu îngheață cași porturile dunărene, a doua-oară nu trebuie năile să plătească taxa, ce o adună comisia dunăreană dela năile ce intră și ies de pe Dunăre spre a-și acoperi spesele regulării.

Atât despre România. Deși datorința noastră este de a luă totdeauna act de ceea ce se scrie despre noi, ușor s'ar fi întâmplat să trec cu vederea aceea ce a scris dl Simonyi dacă nu l-aș cunoaște. Mi-a fost profesor și în prelegerile dlui de regulă se exprimă foarte obiectiv și simpatic despre români. Recunoaște latinitatea noastră, și când ascultătorii au erupt în rîs la împrejurarea tristă, că mai mult de 90% dintre țărani din România nu știu scrie nici ceti, i-a dojenit aspru zicând:

»E stupiditate a rade fără a cunoaște împrejurările între cari au trăit acești oameni.

A explicat cum licită Poarta tronul și cum acela era Domn care promitea mai mult. Cum elita a fost adoptat obiceiurile turcești și numai în timpul din urmă a început a părăsi obiceiul de a luă masa »fără masă«. Și cu o orientare perfectă arată cu dovezi istorice starea României de mai înainte, iar apoi arată progresul de azi. Nu voesc să critic pe dl Simonyi. Mă mir însă mult de ce dl Simonyi zice »Rumânia« și »rumánok« când dlui știe bine că-i »România« și »románok«, așa cum pronunță la Academia comercială. *Simeon Popescu.*

Afaceri culturale.

O INJURIE.

— Reflexiuni de Dr. George Ciuhandu. —

III.

Sperăm deci, că frații dela »L.« ne vor concede: că domeniul cultural trebuie se îmbrățișeze toate acele direcțiuni de gândire și de muncă, prin cari se acoper trebuințele mo-

rale și materiale ale omului; că nu s'a aflat încă pe fața pământului aceea branșă de intelectuali ori de muncitori cu brațul, care să acopere exclusiv și singură toate trebuințele morale și materiale ale unui neam, ori fie și a unei societăți cât de restrinsă la număr.

Sperăm, că frații dela »L.« ne vor concede și aceea, că în *acest larg* domeniu al culturii își are îndreptățirea a fi mărturisit și cultivat și idealul bisericii, venit din acea înaltă și necuprinsă lume, pe care nu o poate încadra gândirea omească și formele materiale, și sălășluit în inima omului ca sentiment religios-moral.

Sperăm, că frații dela »L.« vor recunoaște, că n'avem alt organ de publicitate, angajat a delega problema ce și-a ales-o »Rev. Teol.«, și că, prin urmare, coloanele »Telegrafului« și nici ale »Lucașului« nu sunt atât de vaste, ca product intelectual-moral și grafic, încât să eschidă (în favorul său, ori al »Teogr.« din Sibiu, sau a ori-cărui alt organ de publicitate) trebuința în general de un organ pur pentru viața și știința bisericească. Și, prin urmare, mai departe, sperăm: că »Lucașul« își va părăsi punctul de mâncare exclusivist și restrâns, pentru că trebuie să conceadă aceea, la ce ne-am raportat mai sus: *împărțirea rolurilor* între comilitonii pe terenul cultural, și că fiecare are să rămână în cadrele misiunii sale, respectând și steagul comilitonilor cari nu difer în scop, ci numai în arme.

În acest chip ar rămânea, ca — în teză generală grăind — frații dela »Lucașul«, să propovăduiască cultul dragostei de limbă, iar noi pe al dragostei de lege; ce frumos s'ar întregi astfel munca noastră! — Sau, dacă chiar vor dâșii să ne învețe la ceva pe noi, învețe-ne din domeniul lor nu din al nostru, iar din parte-ne, noi suntem siguri, că *cel puțin* în aceeași măsură vom avea teren de revanș, din domeniul nostru, a căruia cunoaștere cât mai de aproape încă nu strică, ci numai a folosi poate.

Da, pentru-că cu aceea lume de gândiri și acțiuni sfinte, cari constituiesc esența și forma așezămintelor noastre bisericești e atât de intim crescută conștiința neamului românesc, și tot românul de bine are să-i deie și o importanță *etică* — *reală* și să nu o considere numai la suprafață: numai drept hrană a fantaziei naive, sau numai drept principiu al unei autorități fictive, menită a regulă viața religioasă a masselor neculte, și nu numai de un domeniu bun de exploatat pentru a împrumută sujete, alese și pline de conținut, poezilor și de ale face mai strălucit condeiul...

Aceasta lume de ideale, al căror rost și preț — cel puțin noi — ne-am deprins a-l înțelege, nu o vom lăsa pradă condeielor, cari — setoase de de glorie ieftine, dar mult zicătoare în fața mulțimei ce nu rumegă mult vorba, ori sbătute de preocupării, ori răpite de moment contra credințelor și instituțiilor bisericești — își iau aierul de doctrinari noi, de autoritate quasi exclusiv competentă, în fapt însă bagatelizând un lucru, al căruia fond etic și istoric îl poate înțelege *cu inima* (Tertullian zice: Anima hominis naturaliter christiana) tot omul necertat cu individualitatea sa psihică-morală, dar nu totdeauna-l poate și justifica pe deplin prin rezoanele rațiunii.

De are, deci, cineva scrupuli, ori nedumeriri întemeiate *științifice* — numai concesiu *retorică* e aceasta, pentru-că între credință și știință există raportul celei mai perfecte armonii! — poftească fără încunjur și deschis, la față de masă, cu acele. Aceasta e calea convenită și procedura leală, în locul prim față cu înseși *instituțiunile*, la cari s'ar referi acele nedumeriri ori scrupuli.

Actualități politice.

Mandatul ministrului de justiție Günther.

Alegătorii cercului Igló, într'o conferență electorală au hotărît să candideze pe noul ministru de justiție Günther, în cercul lor vacant.

Chestia Brancovici.

Bogătanul sârb Lazar Dungersky din Bacica a hotărît să convoace o adunare de popor la Neoplanta, în care se apere pe patriarhul Brancovici. În contra acestei mișcări s'a ridicat o acțiune contrară.

Din Neoplanta se anunță că partidul ra-

dical a hotărît și el să țină adunări populare, dar în contra patriarhului.

În 40 de locuri se vor ține adunări populare în ziua de 17 c. Se va pune poporului întrebarea: Mai poate să rămâie Brancovici în scaunul de patriarh, ori nu?

O nouă victimă. *Pressburg*, 11 Februarie. (Telegramă particulară). Tribunalul de aici a osândit azi pe Svoch dela ziarul slovacesc „*Katolicki Noviny*“ pentru agitație la un an temniță ordinară și 1000 coroane amendă.

NOUTĂȚI.

A R A D, 12 Februarie 1907.

— *Numărul proximal ziarului nostru va apare din cauza sfintei serbători de astăzi, Joi dimineața.*

— **Suplimentul »Tribunei«.** Dăm la numărul de azi în supliment discursul deputatului național *Vasile Goldiș* rostit în ședința Camerei la 30 Ianuarie.

În suplimentul viitor vom aduce discursul d-lui *Vaida-Voevod*.

— **Avis.** În urma reclamațiunilor ce am primit de afară, la rândul nostru am reclamat la direcția postală din Arad, ca »*Tribuna*« să fie expediată negreșit cu întâiele trenuri ce pleacă dimineața din Arad, așa că în tot comitatul, apoi pe liniile Arad-Ti-mișoara-Orșova-Biserica-Albă și celelalte linii bănățene, precum și pe linia Arad-Buda-pesta-Oradia și Arad-Teiuș numărul pus acum dimineața la orele 4 la postă să sosească la destinație cu trenul de dimineața. Cine nu-l primește, să ne facă cunoscut, să luăm măsuri în consecință.

— **Răspunsul doctorului Lueger către Papa.** La telegrama Pontificelui romar dr. Lueger a depeșat următoarele Cardinalului Merry del Val:

»*Eminenței Sale Cardinalului Merry del Val.* Mângâiat de binecuvântarea și rugăciunea sfântului părinte, rog pe Eminența Voastră a-i depune la picioare mulțumirile mele călduroase și pline de devotament. Dr. Carl Lueger.

— **Starea d-rului Lueger** nu s'a schimbat. Se telegrafează, că somnul e liniștit. Slăbiciunea se mărește însă din cauza nealimentării.

— **Regele Angliei** a părăsit Parisul în ziua de 9 c. La gară s'au prezentat un reprezentant al președintelui Fallières și ministrul de externe Pichon.

Părechea regală a sosit în Londra seara.

— **Cearta pentru biserică în Franța.** Se știe, că guvernul francez prin legea de separațiune, a confiscat averile bisericești și întreg clerul a fost concediat. Bisericile de aci înainte se închiriază în baza unui contract încheiat pe un anumit termen și iscălit de primăria locală și de preotul respectiv, care are să se conforme tuturor condițiilor stipulate.

Aceste formulare au fost redactate de ministerul Cultelor. Referitor la aceasta, Cardinalul Richard a primit dela Vatican un comunicat oficios, ca formularele astfel redactate să nu fie acceptate.

Papa vrea ca formularele redactate de episcopi să fie acceptate fără nici o modificare. Cardinalul a fost instruit a împărtași acest comunicat tuturor episcopilor din țară.

— **Democrație de două feluri.** Egalitate, Fraternitate, este deviza democratice Republice franceze, ceea ce însă nu împiedică a se călca această deviză tocmai în Franța și a se respecta în țări mai puțin democratice, ca Germania de pildă. Astfel ziarele franceze publică faptele următoare:

Un actual ministru francez vrând să vorbească la telefon, d-ra de serviciu îl ruga să aștepte puțin până îi va veni rândul; ministrul își făcu cunoscută înalta sa situațiune.

Telefonista îi observă că totuși, nu poate lua rându-l altuia și a servi pe Excelența sa. Ministrul se supuse, dar făcu ca telefonista să fie pedepsită sever.

Aceiași ziare franceze pun față în față cu faptul acesta, un altul petrecut la Berlin cu ocazia alegerilor. Cancelarul, Principe de Bülow s'a dus să voteze ca ori ce cetățean; președintele biuroului alegerei zărindu-l, îl pofti foarte stăruitor să vină să voteze înaintea altora ca să nu fie silit să aștepte. Inșă Cancerul de Bülow refuză statornic și veni la rând în urma multor cetățeni și chiar în urma unui servitor al său.

— **Aur...** Din Brad se anunță, că pe teritoriul comunelor Luncoșoara și Dealul-mare s'a dat peste bogate mine de aur și de argint, a căror exploatare se va începe la toamnă. Afară de metalul nobil vâna groasă de o jumătate de metru mai conține galenită, pirită, aramă și ținc. Vâna a fost ocupată de baronul Arpad Györffy, care e în tratative să cedeze exploatarea unui sindicat francez.

Puțin o să rămână în punga propsitului moț, din comorile acestea.

— **Concert.** Sâmbătă, în 3/16 Febr. 1907, va avea loc concertul domnișoarei Valeria Popp, absolventă de conservator, cu concursul dnei Dely P. Pascu, a dsoarelor Livia și Florica Lințu și a soc. rom. de cânt și muz. din loc, în sala hotelului »Lichtneckert. Afișe și invitații vor urma. (»Renașterea«).

— **Un primar — român slab.** Din Siria primim știrea, că primarul d'acolo, Mitru Grec, după-ce s'a dat în coate cu domniile tuturor partidelor, acum s'a făcut împărțitor al foii kossuthiste »Lumina«, care vrea să întunece simțirea curată românească. De când s'a făcut prieten cu Gabányi, primarul Grec Mitru împarte în fiecare Duminecă numerii ce-i vin »în cinste« și dă sfat să »șinem cu puterea, că e greu să lupți în contra celui dela cărmă«. Mai ales e greu să ajungi primar dacă nu-i fi sluga plecată a domnilor. Din fericire nu-l ascultă decât cei slabi la minte, cari în Siria sunt puțini de tot.

— **Marea noastră tragediană** Agata Bărescu va trece Oceanul în America cu o trupă românească, având în repertoriul său »Năpasta« lui Caragiale și »Mărioara« idilă dramatică de Carmen Sylva.

Astfel limba românească va pătrunde și în țara miliardarilor.

— **Stabilirea adevărului.** Ni-se cere să publicăm următoarele: În nrul 18 al preșutului nostru ziar »Tribuna«, Basil, unul dintre aranjatorii petrecerii din Capolnaș din 30 Dec. a tr., în loc să-și recunoască greșeala și să promită îndreptare, să pune pe punctul de apărare și susține, că la petrecerea de acolo, s'a invitat numai inteligența străină din Capolnaș, — pe când de fapt a fost invitată jidănia chiar de prin locuri îndepărtate. Mai susține, că din complezanță s'a jucat un singur »csárdás«, pe când de fapt au fost mai multe csárdás-uri decât jocuri românești.

Și cum au răsplătit străinii complezanța noastră astfel: căci când se jucau jocuri românești, se retrăgeau prin localurile laterale, iar când se începea »csárdásul« se adunau cu toții și românașii nostri le țineau izonul.

N'aș fi avut nimic de zis, dacă s'ar fi jucat un singur csárdás, dar complezanța și-a trecut marginile și noi am rămas batjocoriți chiar în petrecerea noastră. Oare străinii la a lor petreceri în cont de noi?

O știe prea bine dl Basil cum au pățit-o românii, cari au participat în carnavalul anului trecut la petrecerea casinei maghiare din Soborșin, unde au alergat și de ai noștri și s'au înscris acolo de membrii, — pe când în casa lor nu țin o singură foaie românească — și cum au fost răsplătiți pentru dragoste. Nu s'a jucat o singură Ardeleană.

Aceasta împrejurare a comentat-o »Tribuna« la timpul său. Ar fi deci sosit timpul să le măsurăm și noi cu aceiaș măsură. *Un participant.*

— **Pedeapsa cu bătaie.** Ministrul de justiție din Danemarca și-a exprimat într'un interview părerea sa cu privire la legea existentă a pedepsei cu bătaie (bastonada), aplicată tâlharilor danezi. Rezultatele zice ministrul, sunt foarte satisfăcătoare.

Legea aceasta a pedepsei cu bătaia a intrat în vigoare la 8 Decembrie 1905. N'a fost nevoie să

se aplice decât de trei-ori. Primul tâlhar căruia i-s'a aplicat pedeapsa a zis, ținându-se cu mâinile de părțile unde a fost lovit: »M'a durut al dracului; a doua-oară n'o să mai pună mâna pe mine«.

Este sigur — zice ministrul danez de justiție, care e și autorul legii — că atentatele în contra persoanelor au scăzut într'o proporție enormă dela aplicarea legii. Mai înainte asemenea atentate erau statornic la ordinea zilei, dar acum se vede cum răufăcătorii au o evidentă groază de pedeapsa corporală, pe câtă vreme de închisoare ei își băteau joc.

— **Tortura în Rusia.** Marile ziare europene sunt pline cu amănunte înfiorătoare despre camerele de tortură ce există la toate polițiile din orașele mari ale Rusiei. Nainte de a-i duce pe bănușii politici în camera de tortură, îi ține mai multe zile în cetate, unde nici să se culce n'au loc. În camera de tortură sunt legați de o masă pe care îi întinde și bătuși cu cnuturi și băte plumbuite. După ce trupul tot li se face rane, îi sară, în cât de durere mulți înnebunesc. Dacă nici după astea nu spun ceea-ce poliția ar dori să afle, se trece la al doilea grad de tortură: li se smulge părul și unghile, cu ace lungi li se împunge în vine și cu clește li se smulge bucăți de carne de pe trup.

Se înțelege: după atâtea torturi, cei mai mulți mărturisesc și ce nu există, iar după ce au mărturisit, îi spânzură.

Până și cazacii împărțiți să ajute poliției secrete, se îngrozesc de atâtea torturi. Nu de mult un oficer de dragoni a înebunit asistând la atâtea înfiorătoare sălbăticie.

— **Cartoforii.** Indeletnicirea aceasta aduce de multe-ori nenorociri după sine. În Deva s'a judecat procesul unui cartofor Ion Finta, care a străpuns cu un cuțit pe doi contrari ai săi, cari îi câștigaseră banii în cărți. Pe unul l-a rănit mortal și a sucombat în urma împunsăturilor primite, pe al doilea l-a ciuntit pe toată viața.

Tribunalul l-a osândit la 3 ani temniță, pentru omor premeditat. Sentința intră în putere de drept.

— **O damă cultă,** din familie bună, vorește limba: română, germană și maghiară, dorește să se angajeze într'o familie lângă copii sau ca damă de companie. Se obligă să ajute și la lucrurile casnice.

Informațiuni la redacția ziarului nostru.

— **O bandă de hoți** a fost prinsă de poliția din Paris. Această bandă constătoare din mai mult de o sută de membrii operă în departamentele nordice ale Parisului. Ei au la activul lor mai multe omoruri. Conducătorii, bandei frații Abel și August Poulet împreună cu 43 de soți ai lor au fost arestați.

Concert, petreceri.

Inteligența română din Șimleu invită la petrecerea cu dans, ce o va aranja Duminecă, în 24 Februarie st. n. 1907, în salele teatrului orășenesc din loc.

Tinerimea română din Sibiu invită la petrecerea cu joc, ce se va aranja în sala dela »Unicum«, la 14 Februarie st. n. 1907. Inceputul la 8 ore seara.

Afaceri bisericesti și școlare.

Diecesa Caransebeșului. Posturi de învățători scoase la concurs: Brănești, Coștei (prot. Făget), Ferendia (Vârșet) și Greovaș.

Dela judecătoria și tribunale.

Bieții covășințeni!.. Au să plătească scump, că n-au primit cu osanale și cu buchete de flori pe Măria Sa dl strajameșter Gabányi, când a venit la dânșii în comună: Căci altă vină n-au avut.

Dar aceasta este foarte mare, căci tribunalul li-a croit osândă de 2 ani și 4 luni temniță.

Oribil! Cel ce cunoaște împrejurările și acuza ridicolă și șubredă, pe care tribunalul din Arad, și-a întemeiat osândă aceasta atât de grea, stă înmărmurit. Oameni nevinovați, sunt luați dela casele, dela familiile lor și pentru un lucru de nimic, — pe care pe deasupra nu l'au săvârșit — sunt loviți cu robie de ani de zile.

Intr'adevăr îți vine să crezi că aci înceată totul.

În procesul senzațional al covășințenilor ieri Duminecă la oarele 9 a. m. s'a publicat sentința tribunalului.

Ioan Cure, preot, fiul său Aurel Cure, Tudur Cocos, Tudur Vasiliș au fost condamnați la 3 luni închisoare de stat, Mihaiu Vorțan, Iosif Căprucean, Virgil Țigan și G. Flore la 4 luni închisoare de stat, Tudur Todor Tuț la 3 luni închisoare ordinară.

Balta Mitru, Tudur Savu, Adrian Cure, Vasiliș Serghian, George Giurculescu, Popiștean. Mitru Teodor Balta și Pavel Cure au fost achitați.

În contra sentinței s'a făcut recurs.

Bravii noștri covășințeni având deplină încredere în nevinovăția lor, au petrecut după publicarea sentinței voioși pe dl Dr. Ștefan C. Pop, deputatul cercului, care le-a fost apărătoriu până la locuință.

Dumnezeu cel mare și bun s'a îngrijit, să primească o satisfacție deosebită, acești bravi țărani.

Anume în acest proces mic în felul său, au funcționat ca martori ai acuzei cei mai pătați oameni din comună. Când nenorociții aceștia au depus jurământul, întreg publicul din sală, aproape toți românii, vre-o 100 de inși au strigat ridicându-se în picioare: Amin!

Abia reînțorși acasă acești martori falși au fost ajunși de biciul lui Dumnezeu.

Jandarmii, până când martorii își îndeplineau funcțiunea de a jura strâmb, pe capetele fraților lor, a făcut perchisiții în casele lor, unde au aflat tot felul de obiecte furate în diferite vremuri. Prinși și strânși cu ușa, au mărturisit acești oameni criminali, că de 12 ani, fură, jefuesc și țin în groază, comuna Covasinți. Așadară din sala de pertractare de-adreptul pe mâinile jandarmilor! Plâng și se bocesc ticăloșii și familiile lor, că așa în grabă i-o ajuns bătaia lui Dumnezeu!

Numele acelor martori, cari sunt prinși la jandarmi sunt: Mihaiu Luca (groaza podgoriei) George Pactișan, George Dreucean, Pavel Popoviciu și George Luca.

De curiozitate amintim, că tribunalul într'un alt caz, a declarat, despre acești martori, că fiind amestecați în multe procese criminale, fiindcă antistia comună și jandarmia i-a timbrat de oameni periculoși pentru avutul și viața altora, — nu i-a acceptat de martori. Aceasta sentință a fost aprobată și de forurile mai nalte și totuși acum, când au trebuit să fasoneze în cauză politică, au fost primiți de buni, și vre-o 80 de martori cinstiți între cari mulți unguri, nesocotiți, respinși, fiind-că au spus adevărul!

Petițiune respinsă. Curia a respins petițiunea dată împotriva mandatului deputatului Fenyvesi Soma din Murăș-Oșorhei, judecându-i pe părători la 5500 cor., cheltueli.

Felurime.

Obârșia evreilor. Drul Fischberg din New-York a făcut cercetări la peste 5000 de evrei, parte născuți în America (124), parte veniți din Europa răsăriteană. După el evreii nu sunt semiți. De altfel chiar în biblie se vede că s'au amestecat cu heteeni (mongoli), cu amoriți (arieni), cu cușiți (negri), cananieni, etc. Beduinii, cari sunt semiți curaji, au cap lungăreț, evrii cap scurt, ca mongolii. Acuma evrei seamănă la înălțime, etc., cu popoarele printre cari trăiesc, dar la cap au rămas tot scurți.

El crede că evreii se coboară în cea mai mare parte din heteeni, cari locuiau în Asia mică și Siria pe la 1500 înainte de Hristos. Tot din heteeni ar fi armenii și turcii.

Economie.

Adunarea generală a băncii »Lu-ceafărul« din Vârșeț s'a ținut la 4 Febr. Dintre acționari, cei din loc, în frunte cu marele proprietar Spătariu, protopopul Oprea, au fost toți de față. Din provincie: preoții Avram Corcea, Ant. Popovici, N. Popovici, Iorgovici, Avramescu, Balea, Idic, Stoian, advocații dr. Nedelcu, dr. Groșșan, dr. Țigărean, dr. Tămășel, învățătorul G. Jianu, Manescu, Miclea etc.

Deși fostul director Spătariu duce o luptă de opoziție, binevoitoare însă și obiectivă și la propunerile direcțiunii s'au făcut contra propuneri, cu majorități covârșitoare s'au primit propunerile direcțiunii și zelul director dr. Zepeneag a fost obiectul unor entusiaste aclamări, pentru chipul inteligent cum conduce acest institut atât de înfloritor.

Din toate părțile primim știrea, că dl *F. A. Degan din Fiume* execută cu punctualitate comenzile ce i-se fac și ține să-și mărească clientela și să și-o satisfacă trimițând tuturora cele mai bune mărfuri și cu prețurile cele mai moderate posibile. Ceea-ce ne îndeamnă și pe noi să-l recomandăm cu toată căldura publicului românesc.

Fabrica de gaz benoid în Arad. Una dintre fabricile înfloritoare în Arad este fabrica de mașini pentru produs de gaz benoid. Fabrica este societate pe acții și este unica în Ungaria, înființată pentru producerea acestei lumini admirabile, mai perfect decât ori-care alta. Din bilanțul ce publicăm pe contrapagină se văd rezultatele frumoase realizate într'un an. În vederea unei dezvoltări mai largi a acestei industrii, societatea a hotărât să urce capitalul social cu 400.000. În anul prim deja societatea poate da 6% dividendă.

O revoluție în industria țesătoriei. Se vorbește de câțiva ani de-o descoperire a unui inginer rus, Șcevelin, prin ajutorul căreia inul și cânepa se preface într'o materie asemănătoare cu bumbacul. Și nu e vorbă de in și cânepă gata topite, melițate și răvilate, ci de beldiile de in și de cânepă luate de-a dreptul de pe câmp. Șcevelin le pune 'n maxut (remășiți dela destilarea petrolului), cum știe el, și când le scoate le dă de-adreptul în fabrică la mașini de curățit etc., la fel cu cele întrebuițate la lucrul inului și-a cânepii. Pânza seamănă cu cea de bumbac.

Rusia produce pe fiecare an 490 de mii de tone de in și trimite din el în Anglia, Franca, Belgia și Germania 260.000 de tone.

De-acuma va putea să-l lucreze tot în Rusia și să se lipsească de bumbac adus din America, tot odată se va mai da o întrebuițare maxutului de petrol. Ba Francis Marre, care vorbește despre această născocire, e așa de bun în cât ne

găsește și nouă desfacere pentru maxut. Arată ce folos ar putea avea de pe urma născocirii și Sicilia, unde inul se seamănă mai numai pentru sămânță, iar bluții se ard! Tot astfel și în Franca inul și-ar găsi o întrebuițare mai bună.

Cerealele. Prețul cerealelor nu se schimbă. Motivele sunt două și anume: Vanzători nu se îmbulzesc să-și vândă bucatele, fiind-că speculează la prețuri mai mari, iar cumpărătorii se restrâng chiar numai la ce le absolut necesar. Prețurile sunt tot aceleaș.

Bursa din Budapesta. De pe piața internațională merită atențiune ieftinirea banilor în Rusia au 1/2%. Deși pretensiunile în finea lunei trecute cu fost mari, totuși au scăzut interesele dela 7 1/2% la 7%.

În urma știrilor nu chiar satisfăcătoare primite dela bursa din Viena, în bursa din Pesta, stând sub influința burselor străine, numai târziu s'a vândut și cumpărat, primind cursul zilei trecute.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

— Raport telefonic al «Tribunei». —

Budapesta, 11 Februarie 1907.

INCHEEREA la 12 ORE :

Grâu pe Aprilie 1907 (50—kg.)	7-40—7-41
Secară pe Aprilie 1907	6-71—6-72
Orz pe 1907	7-39—7-40
Cucuruz pe Maiu 1907	5-18—5-19
Grâu pe Octomb. 1907	7-76—7-77

INCHEEREA la 5 ORE :

Grâu pe Aprilie 1907.	7-42—7-43
Secară pe Aprilie 1907	6-73—6-74
Ovăs pe Aprilie 1907	7-39—7-40
Cucuruz pe 1907	5-19—5-20
Grâu pe Octomb. 1907	7-77—7-78

Piața din Aradul nou.

Vreamea s'a înăsprit din nou. Noroc că sămânțaturile au căpătat iar un acoperământ de zăpadă, pot suporta înghețul. Târgul a fost slab cercetat, căutare abea a fost. S'a vândut.

509—600 mm. Grâu	6-50—6-60
400—500 « Cucuruz	4-20—4-25
Semnare nominală, Ovăs	6-00—6-30
« « Orz	5-00—5-00
« « Secară	5-50—5-60

Prețurile în coroane, per kgr.

II. Producte.

— Prețurile socotite după 100 kgr. și în bani gata. —

Unsoare de porc	143—144—
Slănină	110—111—
Prune uscate de Bosnia	26-50—17-50
Pezmet de prune	42—43—

III. Târgul de porci Kőbánya.

(Raportul halei comerciale din Budapesta—Kőbánya)

Prețuri de porci grași: Porci ungari de prima calitate Bătrâni, grei (părechea peste 400 kilg.) — fil. Tineri, grei (părechea peste 320 kilg.) 126 — 127 fil. Tineri mijleci (părechea 250 — 320 kilg.) 128 — 129 fil. Tineri ușori (părechea până la 250 kilg.) 128 — 129 fil.

Bursa de bucate din Timișoara.

Timișoara 11 Februarie.

Grâu 75 kil. 6-30—6-40, 76 kil. 6-40—6-50, 77 kil. 6-50—6-55, 78 kil. 6-60—6-65. **Grâu** (marfă mercantilă) 75—76 kil. 6-30—6-35. **Secară** 5-60—5-70. **Orz** 5-60—5-70. **Ovăs** 6-40—6-50. **Cucuruz** 4-40—4-45.

Piața din Arad.

Cursul spiritului.

Spirit rafinat en gros	158
« « « detail	160
Spirit brut en gros	156
« « « detail	158
Lături uscate per kilg.	15

BIBLIOGRAFIE.

A apărut *Anuarul Băncilor Române* anul VIII pe 1907. Editura delegațiunii băncilor române.

A apărut nrul 4 al »*Vieței literare și artistice*, cu o schiță de Al. Cazaban, poezii de Mironescu, Minulescu și Giulescu, articol critic al dlui Gh. Dumbravă, cronici literare și artistice.

Poșta Redacției.

E. P. în V. Articolul »Să ne românizăm« este scris de dl Sever Bocu, iar »Liceul din Caransebeș« de dl Ghiță Pop.

Poșta Administrației.

P. C., Erdeș. De aici noi expedăm ziarul regulat. Am scris și la posta din Chișineu.

Nicolae Baltă, Ciuci. Am primit cele 9 cor. trimise ca abonament până la 1 Martie 1907.

Redactor responsabil Sever Bocu.

Editor-proprietar George Nichin.

Candidat de avocat cu praxă

se caută în cancelaria dlui dr. **Aurel Grîșan**, Aradu-nou (Ujarad). Vor fi preferiți cei ce știu și limba germană. Reflectanții să se adreseze direct.

Licitațiune minuendă.

Pe baza încuviințării consistoriale Nr. 2592 B. ex. 1906 se dau în întreprindere pe calea licitațiunii minuende facerea iconostasului alor două tronuri, apoi vâpsirea stranelor și a scaunelor toate pe sama bisericeii gr.-ort. rom. din Ciacova.

Licitațiunea se va ținea în 3/16 Februarie a. c. la 9 ore a. m. în școala gr.-or. rom. din Ciacova.

Pentru lucrările de sculptură și măsurit prețul de esclamar e 3974 cor. 40 fil., iar pentru auritură și vâpsire 3692 cor.

Planul și specificarea de măsuri și spese precum și condițiunile de licitațiune se pot vedea la oficiul protopresbiteral din Ciacova.

Întreprinzătorii acestor lucrări au se depună 10% vadiu.

Ciacova din ședința comitetului parohial, ținută la 20 Ianuarie 1907.

Ioan Pinciu,
ppresbiter.

Ioan Gruescu,
not. comitet.

Publicațiune.

Subscrisul având lipsă de un stenograf român 3—4 săptămâni, aceia cari doresc să vină, să se insinue la mine, ca să ne înțelegem asupra condițiunilor.

Dr. Nicolau Șerban,
advocat.

Află aplicare momentană în tipografia „Tribunei“

Doi culegători buni.

Câștig mare.

Reprezentanți capabili, funcționari, etc., își pot crea un frumos câștig accesoriu adresându-se: **Agenței de publicitate Pressa, București** o o **pentru S. B. Nr. 14.** o o

„DOINA“ institut de credit și economii, societate pe acții în Câmpeni,

CONVOCARE

Domnii acționari ai »DOINEI«, institut de credit și economii, societate pe acții în Câmpeni, se invită prin aceasta în virtutea §-lui 13 al statutelor societății la a

XI-a adunare generală ordinară

care se va ține în Câmpeni Marți, în 12 Martie 1907 st. n. la 10 ore înainte de amiază, în localitatea institutului.

O B I E C T E L E :

1. Deschiderea și constituirea.
2. Presentarea bilanțului anual, a raportului direcțiunii și a comitetului de supraveghiere; decizie asupra lor.
3. Fixarea prețului marcelor de prezență pentru direcțiune și a biletului de prezență a comisarului de zi pe anul 1907.
4. Alegerea comitetului de supraveghiere pe anul 1907.

Domnii acționari, cari în sensul statutelor voiesc a participa la adunarea generală în persoană, sau prin plenipotențiat, sunt rugați și depune acțiunile și eventual dovezile de plenipotență cel puțin cu două zile înainte de adunarea generală pe lângă revers, la cassa societății noastre, eventual la »Auraria« cassă de credit, societate pe acții în Abrud.

Câmpeni, 29 Ianuarie 1907.

Direcțiunea.

Active.	Contul Bilanțului.				Pasive.
Cassa	1275	40	Capital	60000	—
Cambii . . . . . 377899—			Depuneri spre fructificare	430124	38
Cambii cu asig. hip . . . . . 246682—	624581	—	Reescompt	232334	—
Imprumut cu obligații	2566	—	Interese transitoare	12137	58
Imprumut cu ipotecă	158174	—	Fondul de rezervă	40000	—
Efecte	19700	—	» » pensuni	11556	44
Acțiuni dela bănci	150	—	Fond special de rezervă	5300	—
Mobiliar . . . . . 432—			Dividendă neridicată	10	—
după amortizare 10% . . . . . 43—	388	80	Scopuri culturale neridicate	40	—
			Profit curat	15332	80
	806835	20		806835	20

Eșite.	Contul Profit și Perderi.				Intrate.
Interese de reescompt	12592	31	Interese de escompt	45697	90
» la depuneri	23327	23	» » obligațiuni	183	32
» la fondul de pensuni	856	—	» » ipotecă	11373	02
Dare	3950	63	» » întârziere	5529	18
Dare după depuneri	2332	75	» » efecte	800	—
Spese	784	15	Competințe de scris	1713	65
Salare	4800	—			
Marce de prezență	1038	—			
Chirie	240	—			
Amortizări	43	20			
Profit curat	15332	80			
	65297	07		65297	07

Câmpeni, la 31 Decembrie 1906.

Membrii în direcțiune:

Dr. Basiliu Preda m. p., director executiv.

Teodor Orlea m. p., contabi.

Romul Furdul m. p., președinte

Constantin Cothișel m. p.,

Vasile Chirtop m. p.,

Iuliu Poruțiu m. p.,

Dr. Zosim Chirtop m. p.

Raportul comitetului de supraveghiere către adunarea generală: Comitetul de supraveghiere a »Doinei«, institut de credit, societate pe acții în Câmpeni, examinând cărțile institutului, bilanțul, contul profitului și al perderilor, le-a aflat în ordine exactă, asemenea controlând administrarea afacerilor în decursul anului de gestiune expirat, precum și proiectul direcțiunii referitor la împărțirea profitului curat, este de acord cu propunerea direcțiunii și propune a se da atât direcțiunii cât și comitetului de supraveghiere absolutul.

Câmpeni, 2 Februarie 1907.

Demetriu Goala m. p. președinte,

Ioan Todea m. p.,

Iosif Gombos m. p.,

George M. Corheș m. p.,

Nicolau Cothișel m. p.

Magyar Benoid-gáz Részvénytársaság Arad.

Vagyon.	Mérleg-számla 1906. évi december 31-én.				Teher.
Pénztár-készlet	743	60	Részvénytőke	170000	—
Árukészlet :			Hitelezők	127109	13
1. Kész és félkész gépek és füst- szekrények . . . . . kor. 53658-90			Tiszta nyereség	26229	53
2. Gázfűző és fűtőkészülékek 1768-30					
3. Csillárok és világítási testek 15742-99					
4. Hydrür 3124-10					
5. Különbféle áruk 8506-54	82800	83			
Anyagkészlet	48095	60			
Szerszámok, szerszámok, lakás, műhely és irodai berendezések	29096	12			
Adósok, szabadalmak értéke stb.	162602	51			
	323338	66		323338	66

Arad, 1906. december hó 31-én

Gängel Vilmos s. k., főkönyvelő.

Az igazgatóság:

Sármezey Endre s. k., elnök-igazgató. Lészay Ottó s. k., vezérigazgató. Paikert Henrik s. k. Ring Géza s. k. Varjassy Árpád s. k.

Jelen »Mérleg-számlát« megvizsgáltuk és helyesnek találtuk. — Arad, 1907 január hó 8-án.

A felügyelő-bizottság:

Fodor Gyula s. k.

Zinner Béla s. k., elnök.

Dr. Hász Sándor s. k.

A „Magyar Benoid-gáz részvénytársaság“ felügyelő-bizottságának jelentése.

Tisztelt közgyűlés!

Van szerencsénk a tisztelt közgyűlésnek jelenteni, hogy törvényszabta kötelességünknek megfelelően, az 1906. év folyamán ismételt megvizsgáltuk a társaság ügykezelését, könyveit és számadásait s azokat mindenkor teljesen rendbenlévőnek találtuk.

Az igazgatóság által elének terjesztett 1906. évi mérleg-számlát és veszteség- és nyereség-számlát behatóan megvizsgáltuk, az üzleti könyvekkel összehasonlítottuk s meggyőződést szereztünk

arról, hogy azok a törvény és alapszabályok követelményeinek, megfelelnek.

Ezek alapján hozzájárulunk az igazgatóságnak az 1906. évi 26229 korona 53 fillér tiszta nyereség hováfordítása tárgyában betervezett javaslatához s kérjük a tisztelt közgyűlést, hogy a lefolyt 1906. évre nézve a felmentvényt úgy az igazgatóságnak mint az alulírt felügyelő-bizottságnak megadni méltóztassék.

Arad, 1907 február hó 6-án.

A felügyelő-bizottság:

Fodor Gyula s. k.

Zinner Béla s. k., elnök.

Dr. Hász Sándor s. k.

Meghívó

Magyar Benoid-gáz Részvénytársaság

1907. évi február 17-én délelőtti 11 órakor

Aradon, az Arad-Csanádi Egyesült Vasutak üléstermében megtartandó

Lévi rendes közgyűlésére

Tárgysorozat:

1. Két tag választása a közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére.

2. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentésének, valamint a múlt évi zárszámadásoknak előterjesztése, a mérleg megállapítása, a nyereség felosztása iránti határozathozatal s az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére a felmentvény megadása.

3. Egy igazgatósági tag és a felügyelő-bizottság választása.

4. Az igazgatóság indítványa az alaptőke felemelése tárgyában és az alapszabályok evvel kapcsolatos módosítása.

5. Az igazgatóság indítványa az alapszabályok 13. §. 2. pontjának módosítása iránt.

6. Netáni indítványok.

A t. részvényesek, kik a közgyűlésen résztvenni óhajtanak, kötelesek részvényeiket a le nem járt szelvényekkel együtt a közgyűlést 3 nappal megelőzőleg az Aradmegyei Takarékpénztárnál vagy az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztárnál letétbe helyezni.

Arad, 1907 február 8-án.

Az igazgatóság.

DISCURSUL deputatului național VASILE GOLDIȘ

rostit în ședința dela 30 Ianuarie 1907 a Camerii unghare.

Vasile Goldiș: Onorată Cameră!
(S'auzim! S'auzim! Zgomot.)

Președintele: Rog pe domnii deputați să fie în liniște.

Goldiș: Când iau cuvântul la discuția generală, vreau înainte de toate să insist, conform obiceiului, în câteva cuvinte asupra celor zise de antevorbitorul. Sunt de acord cu dl coleg, când zice că discuția apropriației este cadrul, în care partidele își desvoaltă politica lor generală, și își pot justifica încrederea, sau neîncrederea față cu guvernul.

Din punctul acesta de vedere, este foarte natural, că mai ales partidele din opoziție au datorita de a stărui mai dinadins asupra treburilor țării, de oarece ele având neîncredere în guvern, această neîncredere (zgomot necontenit)...

Președintele: Liniște!

Goldiș: ... trebuie să o motiveze mai de aproape. Din partea partidului nostru au motivat ieri neîncrederea colegii mei M. Polit și Aurel Vlad din punctul de vedere al politicii generale, neîncredere cu care partidul nostru se poartă față cu actualul guvern și în unele detalii s'au extins și asupra discursului, pe care a crezut de cuviință a-l ținea dl ministru de interne.

De oarece de vedere al întregului guvern în chestiunea naționalităților, de oarece acesta a fost singurul discurs, a fost singurul care a îmbrățișat chestiunea naționalităților în întregimea ei și al cărui unic obiect a fost desfășurarea chestiunii naționalităților: de aceea mă voiu abate dela punctele de vedere generale politice și voiu avea în vedere problema de a analiza mai de aproape discursul domnului ministru de interne contele Andrassy Gyula, cercetând dacă afirmațiunile, ce formează baza acestui discurs, pot susține vigoarea criticii și dacă argumentațiile de cari s'a folosit dl ministru de interne în acest discurs, sunt destul de solide.

Discursul a avut două părți principale, una se referă la trecut, cealaltă la prezent. Țin de o idee foarte nefericită, că în privința chestiei naționalităților să iau armele din trecut și trecutul voiesc să-l refer la chestia naționalităților. O zic aceasta, pentru că în trecut nici n'a existat chestiunea de naționalități, nu se născuse încă. Prin urmare relațiunile trecutului nu se pot referi la prezent.

Și de altminterlea partea aceea a discursului care se referă la trecut după modesta mea părere contrastează cu adevărul istoric și voiu spune de ce.

În trecut în așa numitul ev. mediu ungar, care a ținut până la anul 1848, populațiunea țării era împărțită în două clase. Una a fost clasa cu drepturi politice, așa numitul populus hungaricus. Din aceasta făcea parte nu numai elementul maghiar, ci și oamenii aparținători celorlalte naționalități, cari au putut izbândi ca să fie înrolați în cadrele celui populus hungaricus, ca și ei să se bucure de drepturile politice, de cari se bucurau nemeșii maghiari, să fie membrii așa numitei sfinte coroane. Față cu această parte era grosul populațiunii, așa numita plebs hungarica. Aici se numărau de asemenea nu numai maghiarii, ci și oamenii aparținători altor naționalități. Vechiul drept public ungar deosebește pe acel populus hungaricus de rasa maghiară, căci partea aparținătoare ca rasa maghiară, se numea gens hungarica, pe când naționalitatea întreagă o indicau cu cuvântul latinesc natio. Așadar, când ziceau natio hungarica, atunci aceasta după concepția de astăzi însemnează aceea, că e vorba de întreaga națiune maghiară, întregul popor maghiar, fie nobilime, fie plebe. Asta însemnă natio hungarica. Prin urmare nu este corectă afirmația contelui Andrassy Gyula, ca în trecut națiunea maghiară a fost tolerantă față cu cei cari nu-i aparțineau, căci națiunea maghiară n'a fost populus hungaricus, care era compus din

diferite naționalități. Nu se putea zice, că era tolerantă față cu ceie nu-i aparțineau față cu naționalitățile, căci doar și acestea aparțineau lui populus hungaricus iar dacă discursul d-lui ministru de interne ar vrea să zică, că populus hungaricus a fost tolerant față cu plebs hungarica, socot că ajunge a mă referi la istorie, care dovedește tocmai contrarul. (Adevărat! Așa este! În centru. Mișcare în stânga.) Pot cita de altminterlea în privința aceasta și legea (mișcare.)

Citez decretul VII al lui Vladislav II, care — precum binevoiiți a ști — zice în introducere: „Deși țărani cari s'au reșcolat împotriva nobilimii, ar fi vrednici să fie toți puștiți, totuși, de oarece fără ei nobilimea puțină valoare are, le vom cruța viața, dar li vom pedepsi cu aceea, că în fiecare săptămână să slujască nobilului o zi în cinste, ca tot a zecea casă să dea un porc gras, (ilaritate), ca la Paști să dea nobilului o găscă mai tânără, iar la Sf. Martin una mai grasă, (Voci în dreapta: Da popii valahi ce să-i dea) și în sfârșit dela fiecare casă să plătească un florin de aur.“

Pot să dovedesc aceasta și din „aprobatae et compilatae constitutiones Transilvaniae“, cartea de legi care a interzis țăraniului să poarte haine de postav. (Mișcare.)

Cum se poate așa dară zice, că populus hungaricus în trecut a fost tolerant față cu ceie nu aparțineau la populus hungaricus? Din contră eu dovedesc cu cuvintele tatălui dlui ministru de interne, carele în marele său discurs ținut la 14 Martie 1848 în dieta ungară, a zis că una dintre principalele cauze ale înnapoierei țării noastre este păcatul străbunilor noștri, cari în loc să fi luat pe celelalte popoare între barierele constituțiunii, le-au asuprit și n'au făptuit așa cum au făptuit baronii englezi, mult mai înțelepți, de oarece aceștia izbândind Magna Charta, au estins-o asupra întregii populațiuni. (Adevărat! Așa este! Și aplause în centru.)

Acestea sunt cuvintele marelui Andrassy, a cărui statuă este aici în fața parlamentului. (Sgomot. Preș. sună)

Dl ministru de interne zice, că populus hungaricus a dovedit toleranța în trecut și cu aceea, că a suferit nu numai pe străinii, cari erau aici, adevărat pe aceia, cari nu aparțin la populus hungaricus, ci a adus și alți străini. Afirmațiunea aceasta iară se contrazice cu adevărul istoric. (Mișcare.)

Întâiu și întâiu pe noi români și pe slovaci nu ne-a adus nime, (S'auzim! S'auzim!) fiindcă noi eram aici sute de ani înainte de-a fi venit maghiarii. (Mare zgomot în stânga. Voci: Asta nu-i adevărat.)

Markos: Ați venit fugind peste munți. (Sgomot.)

Președintele: Rog pe domnii deputați să fie liniștiți, fiindcă nu pot urmări pe orator.

Fenyvesi Soma: Falsifici istoria. (Să auzim! Să auzim!)

Goldiș: Dați-mi voie să fac o mică digresiune, în care aș dori să răspund la întreruperea aceasta (mișcare.)

De sigur nime nu va tăgădui, că la ocuparea țării de către unguri, slovaci erau aici. (Mare zgomot). Iar despre români d-voastră ziceți, că n'au fost aici. (Sgomot. Preș. sună). La afirmația aceasta îndrăznesc a face o observație (Sgomot.)

Din parte-mi aș dori ca afirmația aceasta să corespundă faptului istoric. Aș dori aceasta mai ales pentru că atunci aș avea o încredere și mai mare în rasa română decât am acuma. (Mișcare. Sgomot.) Și dacă este adevărat ceea ce susțin unii istorici maghiari, că românii au început a se strecura numai în secolele XII—XIV de pe malul stâng al Dunării, atunci oricum, este frapant, că deja în secolul al XV-lea există două puternice principate române și că unul dintre principii români a sdrobot pe vestitul Baiazid supranumit „fulgerul“. Și ce s'a întâmplat?

S'a întâmplat, că spre sfârșitul secolului XVI-lea a populat întreg Ardealul. Ei bine, dacă românimea a fost atât de puternică și dacă are o forță vitală atât de mare încât populează întreaga țară aproape până la Tisa, atunci viitorul ei va fi așa de frumos, încât peste o mie de ani va fi a lor poate lumea întreagă.

Preș. (sună): Liniște, domnilor!

V. Goldiș: Nu stă nici aceea afirmație a dlui ministru de interne, că populus hungaricus ar fi adus în țară străinii. Căci celce a învățat istorie — eu insumi am fost profesor de istorie și am învățat istorie în gimnaziu unghuresc — (sgomot) știe, că pe acești străini, pe nemți, pe sârbi, nu populus hungaricus, ci curtea și chiar în potriua acestui populus hungaricus, l-a adus. (Risete și sgomot). Nime nu poate deci să contesteze adevărul afirmației mele, că declarația dlui ministru de interne nu corăspunde dovezilor istorice, că adevărat populus hungaricus ar fi adus pe străini în țară din curată dragoste.

Cu aceste trecut parte referitoare la trecut, din vorbirea dlui ministru de interne și mă opresc la partea, care se ocupă cu prezentul. Aci trebuie să exprim sincera mea mulțămire dlui ministru, că a avut culezanța să declare aici în parlament, că e stupiditate ori ce tendență, care caută să maghiarizeze naționalitățile nemaghiare, e stupidă aceea tendență, care caută să despoaie popoarele nemaghiare ale patriei acesteia de caracterul lor național. (Voci în stânga: cu forță). Sunt dator cu mulțămire și aceasta mulțămire i-o aduc prinos cu toată sinceritatea în fața On. Camere.

S'a provocat dl ministru la faptul, că e adevărat, că se fac unele încercări în vecinătate, în veacul nostru, când aceste arme nu se mai pot aplica, de a se despoia unele popoare de caracterul lor național. Se înțelege, că se provoacă imediat la Posen ori la Schleswig, de oarece sunt în vecinătatea noastră. (Sgomot și strigăte în stânga: Vorbește despre România). A declarat dl ministru, că nu aprobă nici aceste încercări și e convins sau cel puțin crede că aceste nici acolo nu vor succede. Iar acolo sunt cu totul alte împrejurări. Pofțiți și vă gândiți că în Posen sunt două milioane jumătate poloni. (Voci în stânga: Asta am auzit-o și ieri). Ei bine, vă spun, altă pildă. D. e. în Schleswig de sus. (Strigăte și sgomot: S'auzim despre România.)

Președintele (sună): Liniște, D-lor!

Olay Lajos: Du-te acolo, dacă vâ merge mai bine acolo. (Sgomot. Strigăte: Vorbește despre România!)

V. Goldiș: Nu vreau să vorbesc despre România oficioasă. Dacă vreți să cunoașteți oareceva, cereți informații dela ministrul de externe. (Sgomot.)

În Schleswigul de nord, care a ajuns din nou în stăpânirea nemțească, sunt 250 mii suflete și aceste stau în față cu 60 milioane de nemți. Acolo le-ar plăcea nemților într'adevăr să-i germanizeze și aceste 250 mii de oameni poartă luptă de 30 ani și în loc ca germanizarea să-i fi desbinat, oarecâtva le-a întărit naționalitatea. Despre chestia aceasta a apărut de curând o carte, care talmăcește întreaga mișcare și se pot afla într'ansa și datele, cari arată că dela 1867 încoaci a osândit guvernul nemțesc 65 redactori cu 182 luni temniță și în 72 casuri au fost pedepsiți cu 2625 mărci, amendă în bani. În fața faptului acestuia poporul nu s'a sporit numai în număr, ci manifestă o alipire mult mai însuflețită și față de așezămintele sale culturale, cu toate că danezii și nemții sunt de aproape înrudiți.

Are dreptate dl ministru de interne în aceea, că naționalitățile nu pot fi nimicite. Dacă aceasta e adevărat, atunci urmează partea a doua a faptului. Dacă recunoaștem, că existența naționalităților în Ungaria e îndreptățită, și de oarece e natural, după ce sunt aci, e imposibil să le pu-

stiești ori să le dai altă naționalitate, urmează, că existența lor națională să li-se asigure. În privința aceasta a făcut dl ministru unele concesii și a zis că el pretinde dela toți funcționarii lui să știe limba poporului, în mijlocul căruia trăiesc.

Insuși dl ministru prezident a declarat în vorbirea sa, că deși nu e capabil să execute legea de naționalitate pe toată întinderea ei teritorială, se va strădui ca să o execute în organizația internă a comunelor.

Și dl ministru Polónyi a promis, că se va îngriji, ca și pe terenul justiției, juzii să nu se mai înțeleagă cu oamenii cu ajutorul tâlmacilor, pentru că împărțirea dreptății cu ajutorul tâlmacilor e imposibilă.

Din aceste declarații putem trage concluzia, că însuși guvernul simte, că trebuie să facă ceva în chestia aceasta, să mulțamească într'un chip oarecare naționalitățile și să le dovedească, că guvernul are în vedere și simțămintele lor naționale. În tot cazul ar fi timpul, ca să se facă împăcarea naționalităților pe calea instituțiilor. (Aprobări la mijloc).

Pentru că e fapt, că poporul nemaghiar nu va suferi nici când, ca naționalitatea sa să fie în țara asta numai un fel de floare sălbatică bătută de vânt, pe care orice venitură o poate călca în picioare în margine de drum, (Aprobări la mijloc, sgomot în stânga), ci naționalitatea sa să fie în această țară, o floare a cărei îngrijire să fie datorită grădinarului țării, a guvernului (Aprobări la mijloc).

În fața acestor declarații ale guvernului, pe cari noi le-am primit cu cinste și bucurie, nu sunt îndreptățiți să presupun, că aceste promisiuni vor rămâne numai promisiuni și eu în special n'am obiceiul nici când să trag la îndoială cinstea cuvântului unui om, înainte de ce m'aș convinge pe deplin, că nu și-a ținut cuvântul. Eu cred, că guvernul va realiza promisiunile făcute pe terenul acesta, deși până acum nu le-am expirat. Prin urmare nu suntem tare nerăbdători și dacă în viitorul apropiat vom constata, o tendință cât mai mică de-a înfrunza aievea aceste promisiuni pe temeiul unor dispoziții pozitive, atunci de bună seamă vom fi cei mai mulțămitori guvernului în direcția aceasta.

Dar durere, noi avem temeri, că guvernul nu consideră chestia naționalităților într'adevăr așa cum se manifestă în declarațiile lui. În privința aceasta dau dovezi destul de triste zările guvernului și ale coaliției. Ca dovadă voi să citez o propoziție dintr'un articol din „Bud. Hirnap“, care foaie e așa zicând foaia semifoioasă a coaliției. (Contraziceri.) Zice articolul acela că: (cetește.) „În cazul când maghiarizarea ar progresa în acea măsură, ca fiecare cetățean să învețe limba statului, ca fiecare să se încălzească cu drag la vâpaia aceluiași așezăminte, ca fiecare să ajungă sub influința aceluiași factori culturali, urmarea va fi, că după mai multe generații, cetățenii de limbi osebite se vor desvâța cu încetul de limba lor maternă și uitându-o cu desăvârșire își vor pierde cu timpul și caracterul individualității lor etnice și limbistice, ba poate își vor părăsi cu totul și obiceiurile individuale și se vor contopi cu totul în națiunea maghiară.“

Noi protestăm energic în privința astorfel de idei și nime nu ne va putea lua în nume de rău, dacă nu vom vrea, să fim sinucigași. (Sgomot.)

Olay: Mergeți în România! Ce căutați aici? Cine vă ține pe voi aici?

V. Goldiș: Iar ce privește concepțiile ce le aveți DVoastră despre chestiunea naționalităților, în câteva dintre discursurile rostite se manifestă ciudate simptome. E îngrozitor, onorată Cameră, că aici, de pe aceste bănci se pot rosti cuvintele, că, uite, în Ardeal românii se lătesc, în Ardeal românii se îmbogățesc și că lucrul acesta e o primejdie pentru patrie. (Sgomot și voci: Cine a zis aceasta?)

O voce (de pe băncile naționalităților): Fenyvesi.

Markos Gyula: N'a zis-o în forma aceasta.

V. Goldiș: E lucru ciudat, că în parlamentul unei țări se poate afirma, că e o primejdie pentru patrie, dacă o însemnă parte a locuitorilor țării se îmbogățesc, se îmbogățesc și se lătesc.

Fenyvesi Soma: Aceasta n'a zis-o nimeni! Nici odată n'am zis lucrul acesta așa. Totdeauna întortochiați lucrurile! (Sgomot!)

V. Goldiș: Dl ministru de interne declară în discursul său, că aceasta e numai o parte a po-

litiice sale față de naționalități, anume, e dragoste mare și mare dreptate față de mase, că strânge la pieptul său masele naționalităților; în partea a doua însă proclamă cea mai crâncenă luptă împotriva politicii noastre. Dl ministru de interne afirmă, că politica noastră e primejdioasă pentru stat, e distrugătoare pentru națiune, afirmă, că politica noastră se izbește de ideea de stat. (Așa-i în stânga.) Pe mine m'a uimit învinuirea aceasta. Credeți-mă, mi-s'a strâns inima, când am auzit învinuirea aceasta, (Sgomot. Mișcare). Din aceste cauze mi-am dat osteneala să văd pe ce motive își întemeiază domnul ministru de interne aceste învinuiri grave. (Voci în stânga: Pe discursurile DVoastră). Aici e discursul dlui ministru. Am luat argumentele una de una. Primul argument e, că în manifestul publicat din partea partidului naționalităților din sesiunea trecută, partidul declară, că nu a luat parte în conflictul ce a izbucnit între Coroană și majoritatea parlamentului. Acesta e dară primul argument. Și din faptul, că partidul naționalităților din sesiunea trecută nu s'a amestecat în conflictul, care a izbucnit între Coroană și majoritatea parlamentului (Voci în stânga: Între Coroană și națiune!) — ar urma așadar, că politica noastră e în contradicție cu ideea de stat maghiar? Și politica partidului naționalităților e în contradicție cu statul maghiar numai și numai pentru-că partidul naționalităților nu s'a alăturat la coaliție? Dați-mi voie, dar rog onor. coaliție să nu pună și pe patriotism același monopol, ca pe tutun și sare (ilaritate), căci doară nu se poate admite ca coaliția să considere de patrioți numai pe cei, cari aparțin cercului ei. (Mișcare).

Argumentul al doilea al dlui ministru de interne, pentru a dovedi, că politica noastră e în contradicție cu ideea de stat, e cartea dlui Aurel Popoviciu. Dl Dr. Aurel Popoviciu, care a fost cetățean al acestei țări. . . (Sgomot necontentit).

Fenyvesi Soma: Să ne spui, de ce s'a expatriat? (Zgomot).

Președintele (sună): Il rog pe dl deputat Fenyvesi Soma, să nu-l zăticnească pe orator prin întreruperile sale.

V. Goldiș. . . a publicat anul trecut, o carte.

Ugron Gábor: În cartea aceea, pe hârtie fină a scris multe infamii!

V. Goldiș: Dl ministru de interne, într'adevăr, are dreptate, deoarece-ce în cartea aceea Aurel Popoviciu propune îmbucătățirea țării și în locul constituției de astăzi ar dori să se formeze provincii de ale naționalităților. Iar dl ministru de interne afirmă, că noi avem aceleași ținte, pe cari le urmărește cartea. (Sgomot. S'auzim! S'auzim!)

În chestiunea aceasta am un contra-argument clasic. Am citit cartea îndată după apariția ei, căci m'am obișnuit să citesc ori-ce lucrare politică de natura aceasta, și în general tot ce se referă la chestiunile monarhiei austro-ungare. De altminteri, consider lucrul acesta de datorita mea, dacă am ajuns să mă ocup cu politica. Și atunci când nu eram încă deputat — căci lucrarea a apărut la începutul lui Martie, îndată ce cartea mi-a ajuns în mâni, am scris despre ea în „Tribuna“ din Arad. Am adus cu mine această gazetă ca să dovedesc onor. Camere, ce am scris eu despre politica acestei cărți, mai bine zis despre tendințele ei politice, 6—7 luni înainte de ce s'a declarat asupra ei dl ministru de interne. Dați-mi voie, să vă citesc părțile acele, căci cele scrise constituie cel mai clasic contra-argument în fața afirmării dlui ministru de interne, că noi ne-am identifica cu intențiunile acelei cărți. Le-am scris din propriul meu îndemn, deoarece-ce atunci nu eram încă deputat și nu știam, că voiu putea cândva profita de ele aici, în această Cameră.

Mi-am spus în articolul acesta toată convingerea sufletului meu. Cuprinsul lui e următorul: (S'auzim! S'auzim!)

(Citește articolul din „Tribuna“, în care combate părerile dlui Popoviciu).

Aceste le-am scris așadar despre cartea dlui Popoviciu cu 8 luni înainte de ce a voit dl ministru de interne să ne identifice cu această carte. (Sgomot).

Onor, Cameră! Al treilea argument al dlui ministru de interne, ce-l invoacă pentru a dovedi, că politica noastră se izbește de ideea de stat maghiar, e tot o părțică din manifestul partidului naționalităților din sesiunea trecută. Voiu citi și această părțică, fiind-că dl ministru de

interne face pe baza ei concluziuni foarte interesante.

(Citește partea manifestului, în care naționalitățile cer revizuirea transacțiunii dela 1867, având însă a se face cu concursul naționalităților).

Dl ministru de interne din aceste cuvinte, conclud, că cererea noastră ar însemna moartea statului ungar, ca stat și subordonarea lui unei puteri mai înalte. Eu cred, că această concluziune e silită, și precum afirmă Bentham, — nu este politică mai rea decât ponegrirea intențiunii. Dl ministru de interne, drept dovadă, se leagă de un cuvânt „Svițera“. Și a accentuat cu deosebită stăruință, că suntem dușmani ai patriei, pentru-că prietenul nostru, dl Mihail Polit a vorbit odată în Cameră despre Svițera.

Laehne Hugo: Dar cum a vorbit?

V. Goldiș: Dl ministru Kossuth Ferenc, deasemenea a vorbit sau a scris despre Svițera. A spus, că ar fi foarte bine dacă și țara noastră ar putea să devină o Svițeră, dar nu în sensul, ca țara să se împartă în provincii de naționalități, ci în sensul să găsim modalitățile unei înțelegeri, care să facă și din țara aceasta o țară tot atât de fericită ca și Svițera. (Aprobări pe băncile naționalităților.)

Acesta e al patrulea argument, care ar dovedi că politica partidului naționalităților e în contradicție cu ideea de stat.

Cred că am dovedit că aceste argumente sunt, într'adevăr, lipsite de temei. Dacă învinuirea, ce ni-se aduce, nu se poate susține cu argumente mai temeinice, învinuirea cade dela sine.

Această a doua parte a vorbirii dlui ministru de interne Iuliu Andrassy, care se referă la prezent, de asemenea e din mai multe părți. Partea întâiu am arătat-o acum. Partea a doua se referă la legea naționalităților. În privința aceasta, prietenul meu dr. A. Vlad a arătat aici, că guvernele de mai nainte, au falsificat, în realitate, condițiile ei fundamentale. Și chiar în urma acestei interpretări falsificate a ajuns masa cetățenilor aparținători naționalităților în conflict atât de acut cu clasa politică dominantă și cu guvernul liberal de odinioară. Regret foarte mult, că și guvernul actual și ales dl ministru de interne contele Andrassy au acceptat interpretarea vechiului partid liberal și că pe acest teren în chestiunea legii naționalităților n'a putut să ne spună nimic nou, de cât ce spusese deja pe vremea sa Tisza Kálmán. Dl ministru de interne afirmă, că legea naționalităților nu se poate executa, deoarece-ce noi nu acceptăm teza fundamentală a legii naționalităților, teza introductivă, că toți locuitorii țării sunt membrii egali îndreptățiți ai națiunii politice maghiare. Imi va fi cu puțință să vă dovedesc, că aceasta învinuire e lipsită de temei.

Eu cred, că fiecare partid își așterne principiile politice sale generale în proiectul de adresă. Așa a fost totdeauna în Ungaria și mai ales în anii 60 și 61, dezbaterile asupra proiectului de adresă a fost discuție per eminentiam politică. Noi până acuma am avut de două ori ocazia de a prezenta onor. Camere proiecte de adresă. Voi citi din proiectele acestea de adresă părțile acelea, cari dovedesc tocmai contrarul dela aceea ce spune dl ministru. Aici e proiectul de adresă din 1905. Acesta spune (citește): E convingerea noastră, ca acest morb latent al constituției noastre se poate sana numai așa, dacă principiului, că toți cetățenii Ungariei fără deosebire de naționalitate sunt membrii egal îndreptățiți ai națiunii politice ungare i-se va da o afirmare generală și necondiționată în spiritul nefalsificat al legilor din 1848 și 1868 pe toată linia vieții constituționale, fără conziderare la interesele de clase și rase, cu conziderare la întreaga națiune și la interesele statului alcătuit și susținut de întreaga națiunea. (Aprobări pe băncile naționalităților. Din contra acest proiect de adresă spune, că da, pretindem ca să fim membrii egal îndreptățiți ai națiunii ungare unitare și nedespărțite. Cum se poate deci spune, că noi nu primim ideea conducătoare a legii de naționalități, când proiectele noastre de adresă dovedesc tocmai contrarul.

Voi citi acum din al doilea proiect de adresă, cel din 1906, iarăși un pasaj, unde se zice: (cetește) „Stă de o potrivă departe de gândul nostru spargerea întregității teritoriale și de stat a Ungariei. Aceasta stă tot așa de departe de gândul nostru, ca tendința spre unificarea raselor, care înseamnă nimicirea etnică a popoarelor de naționalitate nemaghiară. După a noastră convingere numai o cale este, care duce spre con-

solidarea politică a Ungariei: o atare politică de stat, care va putea să afe un acord între cele două întregități de stat și între condițiile de existență națională a popoarelor ei, de altă parte“.

Iată Onor. Camera, și al doilea dintre proiectele noastre de adresă acceptază ideea fundamentală a legii de naționalități. Aceasta am acceptat-o totdeauna și nu ne va putea dovedi nimic prin nimic, că am fi greșit vre-o dată împotriva acestui principiu, că noi nu ne-am considera de noi înșine drept membri ai națiunii ungare unite și nedespărțite; din contră pretindem, ca să fim considerați, ca atari și ca să se tragă de aici consecințele.

Și e foarte interesant, On. Camera, că partea aceasta a proiectului de adresă se potrivește aproape din cuvânt în cuvânt cu acele cuvinte din scrierea marelui baron Iosif Eötvös, cari se refer la chestia de naționalități.

Baronul Iosif Eötvös, în cartea sa despre chestia de naționalități zice (citește):

„Deși dorințele noastre în privința chestiei de naționalități difer și în focul discuției se ridică de ambe părți postulate, cari se contrazic, în schimb interesele ne sunt identice și astfel nu poate să fie între noi deosebire de vederi în privința celor ce avem de făcut.

Ori vom porni dela interesele generale ale țării, ori dela interesele speciale ale naționalităților, precumpănind lucrul în mod calm, ajungem la o singură convingere și aceasta este, că interesele națiunii istorice și politice le vom putea asigura numai așa, dacă vor fi mulțămite postulatele fiecărei națiuni etnice și de altă parte postulatele națiunilor de diferite limbi vor putea fi mulțămite numai așa, dacă se va asigura existența țării, ca stat unitar“.

Tot ideea aceasta o exprimă și proiectul nostru de adresă. Convingerea aceasta a baronului Iosif Eötvös s'a întemeiat pe un studiu îndelungat. Acei cari se ocupă mai de aproape cu astfel de chestii, doară, știu bine, că a scris o lucrare mare în trei volume cu titlul „Influența ideilor veacului XIX asupra Statului“ și în lucrarea aceasta se exprimă despre chestia de naționalități așa (citește):

„Insuflețirea pentru principiul de naționalitate nu este altceva decât un protest solemn în numele principiului creștinesc al libertății individuale contra principiului omnipotenței statului, pe care l-am împrumutat din lumea păgână și chiar în împrejurarea, că postulatele ridicate în numele naționalității nu se pot respinge, că realizarea principiului de egalitate a devenit o necesitate, care mai curând ori mai târziu, va trebui să fie satisfăcută, vedem asigurarea că acea cale, care duce la cesarism, ori la anarhie, deci și într'un caz și într'altul la falimentul civilizației creștine o vom părăsi.

(Voci pe băncile naționaliștilor: Astăzi vrem să se facă mai cuminti!)

Iuliu Markos. Da. Atunci încă nu vi-ați fost dat arama pe față;

Președintele: Liniște!

Vasile Goldiș: Așa cred On. Camera, că am izbutit să arăt, că de fapt politica noastră nu e în contrazicere cu legea de naționalități; și că am izbutit să dovedesc, că dincontra noi suntem acei, cari pretindem îndeplinirea acelei teze fundamentale. Și acum ne aflăm în fața unei poziții ciudate. Dl ministru zice: voi sunteți cauza, pentru care nu se poate executa legea de naționalități, vom trebui să o ștergem mai curând ori mai târziu. Pentru ce? Fîndcă noi pretindem executarea aceleia. Așadar, când pretindem executarea unei legi, această împraturare se consideră drept motiv de ajuns, ca aceea lege să fie ștearsă. (Contraziceri și mișcare.)

On. Camera! Mai am încă o observare. Zice dl ministru, că dsa ne consideră drept dușmani și ne prigonește pe noi, dar masele mari, poporul îl iubește. Ei! Poftiți prigoniți-ne pe noi, dar executați legea de naționalități, față de masele mari, pe cari le iubiți. (Voci pe băncile naționalităților: Așa e!) Exchideți-ne pe noi, când va fi vorba de executarea legii, dar nu exchideți poporul, despre care accentuați mereu, că îl iubiți, că voiți să-l stringeți la piept, pentru că dvoastră îi prigoniți numai, dar pe popor îl aveți în drag.

Fenyvesi Som.: Poporului nu-i pasă. Poporul se învoiește bucuros ori când. Numai dvoastră traieți folos dintr'însa.

Președintele: Liniște!

Vasile Goldiș: Dl ministru de interne amintește și importanța chestiei naționalității din punct de vedere al raporturilor internaționale și pentru aceasta încă îi îndatorim oare care mulțămite, că a deșteptat opinia publică maghiară cu privire la împrejurarea, că de fapt chestia de naționalități are în Ungaria și referințe internaționale. Referințele aceste internaționale dl ministru de externe, le interpretează astfel, ca și când noi am fi chemați (S'auzim) ca să fim legătură firească dintre Ungaria și dintre statele naționale, cari o înconjoară. Și mai zice, că ar fi mare păcat al nostru, că în loc de a fi legătură naturală, chiar îngreunăm împrietinirea cu aceste state. Apoi, on. Camera eu nu știu, că țara noastră în ce legături diplomatice se află cu statele vecine, un lucru însă îl știu, și anume, că, da, am putea să fim legătură naturală, pentru împrietinirea cu statele vecine, dar așa, bine înțeles, dacă nu vom avea de ce să ne plângem de situația noastră de aici, ci dacă ne vom simți fericiți aici cu popoarele noastre. Și on. Camera, aceasta nu e numai părerea noastră, ci e și părerea bărbaților de stat ai acestor țări din afară (S'auzim.)

Și în privința aceasta ne vom lua voie a prezenta, on. Camera, dovezi clasice. A fost în 1868, când Beust a publicat așa numită: „Carte Albastră“ despre politica externă. În cartea aceasta România tină o fost acuzată, că urmărește o politică agresivă față de monarhia austro-ungară. Și cu ce și-a dovedit afirmația aceasta? Cu aceea, că România și-a procurat arme din Germania și nu le-a lăsat să treacă prin Austro-Ungaria, ci le-a transportat cu încunjur prin Rusia.

Atunci Brătianu, care a fost în aceeași persoană nu numai Ludovic Kossuthul, ci Francisc Deák-ul României, s'a retras dela guvern și a cedat puterea partidului conservator, pentru ca din opoziție să poată răspunde cu atât mai liber la aceste acuze ale lui Beust. Atunci Brătianu a rostit un discurs memorabil, din cari îmi voi lua voie a citi partea aceea, care se referă la raportul, ce poate să existe între noi și România.

Zice Brătianu — nu vreau să plictisesc On. camera cu citirea originalului, ci voi cita în traducere: — (cetește.) „Ba mai vartos, dlor, am mers și mai departe în prevederile noastre. Dacă o soră de a mea e măritată eu n'am dreptul să mă amestec în căznicia ei; n'am drept să iau nici o măsură care ar deștepta în bărbat suspiciunea că vreau să vir sizanie și neînțelegere în casa lor. Dar, dlor, când văd că bărbatul ei, cumnatul meu o tractează brutal, ca pe o sclavă bine știind că e din neam alui, când văd că ridică cuțitul asupra ei, oare atunci n'am dreptul să strig, să-l împedec dela săvârșirea unei crime? Și, iată dlor, în înțelepciunea noastră am mers până la lasitate, căci au sugrumat în sufletul nostru vaietul.

Vecinii nostri maghiari Andrassy, Klapka — aci se provoacă la marele Andrassy, tatăl dlui ministru de interne Andrassy — și răposatul Teleki, ale cărui moaște le invoc drept mărturie, știu prea bine și pot să spună că noi și atunci, când au stat pe picior de războiu, când am luptat în 1849, pentru noi și pentru ei deopotrivă, nici atunci n'au întimpinat la noi, nici un glas, nici o gândire, care ar fi intenționat luarea Ardealului și n'am cerut dela ei nimic altceva, ci să fie credincioși ideilor, pe cari le-au trimbițat în lume și acelor drepturi, pe cari le-au reclamat pe seama lor.

Procedura noastră de atunci le-a putut servi drept chezașie pentru că atunci nu mai exista dreptul istoric, îl doborâse revoluția și cu toate acestea n'am voit să stăm de vorbă altfel, n'am voit să purcedem pe altă cale.

Și, dlor, cine e rezervat în vreme de revoluție cum poate fi exaltat atunci când e la putere, când știe prea bine, cât de grea e răspunderea, faptelor sale?

Înainte cu doi ani, înaintea luptei dela Sadowa au venit aci la București Andrassy, Klapka și Turr ca să se înțeleagă cu noi atunci când am fi putut ajunge la un rezultat, noi nici atunci n'am cerut nimic dela ei, nici n'am vorbit altfel ca atunci mai înainte.

Pot fi sigure statele vecine, că nu vom da din parte-ne nici un motiv de neliniște, să nu uite însă, că atunci, când vor să sugrum, pe sora noastră care trăiește în căsătorie cu ei,

sângele acesteia se va lipi de frunțile lor și mai curând sau mai târziu va recunoaște în acest sânge Roma și patria franceză sângele lor și nu vor suferi ca nepoții lor să piară.“ (Mișcare generală. Zgomot. S'auzim. S'auzim.)

Acestea le-a zis Brătianu cu privire la referințele externe ale chestiei naționalităților. Sfârșitul vorbirii d-lui ministru de interne este acesta: A iubi, a fi drept față de mulțimea poporului naționalităților, dar a perzeca tu energie neimpăcată pe agitatori“, (aprobări generale. Zgomot între naționaliști. S'auzim.)

Referitor la aceasta îmi iau voie să citez un capitol din istoria Atenei. (S'auzim) Pe când Filip Macedoneanul își pusese ochii pe orașul Atera și doria să își estindă puterea asupra liberului popor i-a mers lucrul foarte greu, pentru că agitatorii în frunte cu Demosthene n'au lăsat cu nici un preț ca acest vestit rege macedonean să poată pleca Atena în lanțurile robiei. Atunci a trimis vorbă Filip atenienilor: alungați agitatorii și veți vedea ce fericiți veți fi. Poporul osândit de atâta războire, era aproape înclinat să alunge pe agitatori, și era cât p'aci să-i triună în exil. Atunci zise Demosthenes cetățenilor săi: Bine, ne despărțim de voi ca să puteți trăi în bună pace cu Filip Macedoneanul, dar înainte de a pleca dați-ne voie să ne luăm rămas bun dela voi, adunați-vă deci în piață. S'a adunat poporul, Demosthene a vorbit: Iubiți frați? Înainte de a pleca din Atena voi să vă spun o poveste. (S'auzim.) S'a întâmplat, că lupii năpustiau turma de oi. Cu toată paza păstorului tot furau lupii de oi oale din turmă. Atunci au trimis vorbă lupii oilor: alungați păstorii, o să vă păzim noi pe voi și atunci veți vedea că nu vă mai mâncăm. Oile proaste au alungat păstorii. Și zice Dem. poporului: Ce credeți frați atenieni, ce a fost urmarea? Lupii au sfâșiat toată turma. După acestea poporul atenian n'a mai voit să se despartă de acei agitatori și cu Dem. și cu ceilalți împreună, au luptat mai departe împotriva lui Filip Macedoneanul. (Zgomot.)

Zilele trecute i-s'a întâmplat un lucru ciudat prietinelui meu Aurel Vlad. (S'auzim! S'auzim!) care a umblat prin cercul Bocei, unde în cerc restrâns, a povestit cu unii, cu alții, despre lucruri politice. (S'auzim! S'auzim!) Un moșneag bătrân i-a zis aici: Vai domnule, de ce n'a născut maică-ta patru ca și tine. (Ilaritate. Aplause în centru.) Și cetățeanul acesta român a citit doar cuvintele sincere ale d-lui ministru de interne și cu toate acestea a dorit, ca agitatorii să se împătrească (megnygyszeresödjenek.) (Ilaritate.)

Mă bucur foarte mult, că dl ministru de interne e de față, de oare-ce vreau să citez cuvintele mamei sale. La 1861, pe vremea discuției asupra proiectului pe răspuns la mesajul de tron, proiect prezintat de Francisc Deák, — contele Iuliu Andrassy a motivat într'o vorbire clasică faptul, că pentru Austria și pentru dinastie e de un interes mult mai mare, ca Ungaria să fie o țară constituțională și liberă, decât să fie o țară supusă Austriei și lipsită de constituție. A spus-o Andrassy, marele Andrassy nu cel de astăzi. (Ilaritate. Voci: Trăiască Andrassy!) (Citește): „Cine ar putea crede că pentru pararea intereselor dinastiei ar fi mai puțin potrivită o Ungarie, care în dualismul cu Austria și-ar găsi cea mai bună garanție a constituției sale, — decât o Ungarie, care nu poate spera restituirea constituționalității sale, decât în momentul, când i-ar vesti-o tunurile dușmanului, ce se apropie“. Ce vorbe frumoase sunt aceste! Le voi aplica la împrejurările noastre. Eu zic: Cine ar putea crede, că pentru puterea Ungariei ar fi mai puțin puternică... (Zgomot pe galeria nr. VII).

Președintele: Rog publicul de pe galeria nr. VII să rămână în liniște, căci altminteri voi ordona evacuarea galeriei. (Aprobări.)

V. Goldiș: Cine-ar putea crede, că acele naționalități ar putea fi sprijin mai slab Ungariei, cari naționalități ar poseda garanția supremă a naționalității lor tocmai în puterea Ungariei?

Cum ar putea fi acele popoare, cari și-ar nădăjdui salvarea naționalității lor numai dela tunurile dușmanilor externe ai țării.

Să mă credeți domnilor, că naționalitățile, cari își vor găsi sprijinul cel mai mare și mai puternic în forța acestei țări, vor fi garanții mult mai puternice a forței și fericirii țării.

Onor. Cameră! Dacă este adevărat — după cum am auzit de mai multe ori — că este trădător de patrie cel ce-și iubește cu patimă naționalitatea (Zgomot. Voci în stânga: Asta nime n'a zis-o), dacă sunt trădătoare, popoarele, cari cer să se cultive în limba proprie; dacă sunt trădători cei ce pretind să fie cârmuiți în limba lor, atunci Onor. Cameră da, suntem trădători de patrie (mișcare). Dar Onor. Cameră, dacă din contră este patriot acela, care nici o-

dată nu s'a abătut dela credința față cu patria și tronul, dacă este patriot cel ce-și jertfește sângele pentru patrie, (Voci pentru patria maghiară!), cei ce de sute de ani își varsă sângele pe câmpiile de războiu. (Mare zgomot din stânga. Contraziceri, Preș. sună), atunci noi și poporul nostru suntem cei mai buni patrioți. Și acela va fi un bărbat mare de stat, care va ști concilia această trădare cu acest patriotism. Față cu lozincele prigonirii, pe cari domnul

ministru de interne le-a întrebuițat față cu noi, (Contraziceri în stânga), față cu glasul urei ce mereu se aude aici, eu propovăduesc lozince iubirii. (Zgomot, să auzim! Să auzim!) Să zidim domnilor templul sfânt al concordiei, la al cărui altar toate popoarele țării să se poată ruga cu inimă pentru o Ungarie puternică mare și independentă. (Voci în stânga. Asta ne place!) Proiectul de lege nu-l primesc. (Aprobări în centru).

AMESTEC DE CAFEA PRĂGITĂ INDIANĂ

este cea mai bună, cea mai aromatică, cea mai cercată și totuși cea mai ieftină cafea dintre toate cele cunoscute până acum.

Se capătă în ARAD numai a

Rothstein Mór

Telefon 350. prăvălia de delicatose și specerie „La pisica neagră” Telefon 350

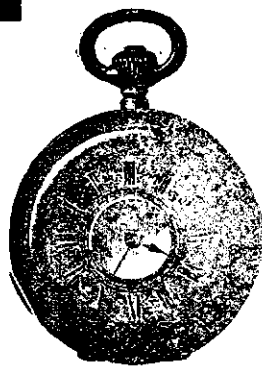
Arad, piața Szabadság nr. 3.

Aduc la cunoștința onoratului public cumpărător, că amestecul de cafea făcut de mine, va fi compus numai din cafea nobilă de India sudică, de trei ori pe săptămână, cu mașini de prăgit ale mele foarte comandate spre acest scop, chiar de aceia mă adresez cu aceia rugare către publicul din Arad și jur se binevoiască se facă la mine o încercare, să se convingă despre cele spuse.

Amestecul de cafea indiană pregătită, se poate căpăta în următoarele pachete: $\frac{1}{8}$ klg. 50 fil., $\frac{1}{4}$ klg. 1 cor., $\frac{1}{2}$ 2 cor.

Magazin mare de:

Vinuri de șampanie, franțuzești și ungurești, liquer din țară și străinătate, precum tot felul de articoli de specerie.

GELE MAI BUNE OROLOAGE

cele mai solide și cele mai după modă **juvaericeale** atât pe bani gata cât și

===== ÎN RATE =====

pe lângă cheazășie de 10 ani și prețuri ieftine, liferează cea mai bună prăvălie în aceasta privință în întreaga Ungaria:

Brauswetter János
orologier — Szeged.

Se trimit CATALOGE cu 2000 chipuri în cinste și gratuit

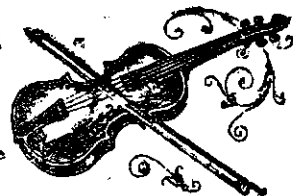
Correspondențele să se facă în cât se poate în limba maghiară, germană sau franceză.

Cel mai bogat magazin pe câmpie pentru instrumente muzicale e a lui

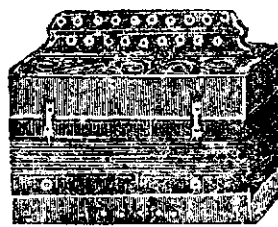
BRAUN JÁNOS

pregătitor de instrumente muzicale

SZEGED, Strada Kárász nr. 7.

Unde se pot căpăta pe lângă prețurile cele mai moderate cele mai bune **violine, celo, gurdune, braci** (violina secund) și **strune** și mai departe **clarinete, harmonice.**

Reparări se efectuează artistic și în modul cel mai grabnic posibil.

Trimitem gratuit cataloage ilustrate în limba maghiară și germană.

PREMIATĂ CU PRIMUL PREMIU LA EXPOZIȚIA MILLENARĂ DIN BUDAPESTA ÎN 1896.

Fabrică de ceasuri de turn și turnătorie de clopote

G. P. PANTELIC in **SEMLIN**
(ZIMONY)

FIRMA FONDATĂ ÎN 1854.

FIRMA FONDATĂ ÎN 1854

Face ceasuri de turn după felul cel mai nou, propriu de construcție, cu pendulă liberă, cu sîrmă.

Toarnă clopote noi, face smălțuri mișcătoare de fier, la clopote vechi pentru ale acorda armonie, face adnexe de clopot de fier.

Garantează execuție precisă.

Bisericilor și comunelor sărace li să dă în rate de mai mulți ani.

Am cercat expoziția universală din Paris din 1900, cu scop de studiu.

